

PROGRAM
HOSPODÁRSKEHO
ROZVOJA A
SOCIÁLNEHO
ROZVOJA MESTA
STRÁŽSKE NA
ROKY

2023 - 2030

Názov	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Strážske na roky 2023 - 2030
Územné vymedzenie	Mesto Strážske a mestská časť Krivoštiny
Územný plán mesta schválený	ÁNO
Dátum schválenia PHRSR	20.04.2023
Dátum platnosti	Od 20.04.2023 do 31.12.2030
Verzia¹	1.0
Publikovaný verejne	www.strazske.sk
Spracovateľský tím	Ing. Silvia Miklošová, Ing. Lucia Harmanová

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1

ERB A VLAJKA MESTA

ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Názov: Strážske
Sídlné jednotky: Strážske, Krivošťany (mestská časť)
Samosprávny kraj: Košický
Okres: Michalovce
Historický región: Zemplín
Rozloha mesta: 24,77 km² (2 477 ha)
Nadmorská výška mesta: 133 m n. m.
Počet obyvateľov: 4 189 (k 31.12.2020)
Hustota obyvateľstva: 169,12 obyv./km²
PSČ: 072 22
Evidenčné číslo vozidiel: MI

OFICIÁLNE KONTAKTY

Adresa: Námestie Alexandra Dubčeka 300/1, 072 22 Strážske
Web: www.strazske.sk
E- mail: strazske@strazske.sk
Telefón: +421 56 6491431
IČO: 00325813

OBSAH

ERB A VLAJKA MESTA	2
ZÁKLADNÉ ÚDAJE	2
OFICIÁLNE KONTAKTY	2
ÚVOD	5
PROCES TVORBY DOKUMENTU	6
VSTUPNÁ SPRÁVA PRE SPRACOVANIE PHRSR	7
ANALYTICKÁ ČASŤ	8
A.1 IDENTIFIKÁCIA ÚZEMIA A DOSTUPNOSŤ MESTA	9
A.2 SOCIÁLNO – EKONOMICKÁ ANALÝZA	11
A.2.1 OBYVATEĽSTVO	11
A.2.1.1 Štruktúra obyvateľov podľa veku	11
A.2.1.2 Vierovyznanie	12
A.2.1.3 Národnostná a konfesijná štruktúra	13
A.2.2 TRH PRÁCE A PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE	14
A.2.2.1 Nezamestnanosť	15
A.2.3 EKONOMIKA MESTA	16
A.3 SLUŽBY A OBČIANSKA VYBAVENOSŤ	18
A.3.1 VZDELANIE A ŠKOLSTVO	18
A.3.2 KULTÚRA, ŠPORT A RELAXÁCIA	21
A.3.2.1 Významné osobnosti mesta	21
A.3.2.2 Miestne atraktivity a cestovný ruch	22
A.3.2.3 Kultúrno – informačné aktivity mesta	23
A.3.2.4 Šport a rekreácia	24
A.3.3 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	24
A.3.4 SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ	25
A.3.4.1 Sociálne služby	25
A.3.4.2 Pobytové formy sociálnych služieb	26
A.3.4.3 Nájomné bývanie	26
A.3.4.4 Chýbajúce a nepostačujúce sociálne služby a pomoc pre obyvateľov mesta Strážske	27
A.3.5 BEZPEČNOSŤ	27
A.3.5.1 Mestská polícia	27

A.3.5.2 Policajný zbor SR	28
A.3.5.3 Hasičský útvar	28
A.4 ÚZEMNO – TECHNICKÁ ANALÝZA	28
A.4.1 DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA A TELEKOMUNIKÁCIE	28
A.4.1.1 Štátne cesty	28
A.4.1.2 Miestne komunikácie	29
A.4.1.3 Statická doprava	29
A.4.1.4 Železničná doprava.....	30
A.4.1.5 Prímestská doprava.....	30
A.4.1.6 Letecká doprava	30
A.4.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	30
A.4.2.1 Zásobovanie pitnou vodou, odvádzanie a čistenie odpadových vôd.....	30
A.4.2.2 Zásobovanie elektrickou energiou	31
A.4.2.3 Zásobovanie plynom	31
A.4.2.4 Tepelné hospodárstvo.....	31
A.4.2.5 Verejné osvetlenie.....	32
A.4.2.6 Odpadové hospodárstvo	32
A.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	33
A.5.1 OVZDUŠIE.....	33
A.5.2 VODA	34
A.5.3 PÔDA	35
A.5.4 STARÉ EKOLOGICKÉ ZÁŤAŽE.....	35
A.6 SWOT ANALÝZA	37
STRATEGICKO PROGRAMOVÁ ČASŤ	40
B.1 ŠTRUKTÚRA ROZVOJOVEJ STRATÉGIE MESTA.....	41
B.2 PROGRAMOVÁ ČASŤ	44
REALIZAČNÁ ČASŤ	55
C.1.1 IMPLEMENTÁCIA PHRSR.....	56
C.1.2 MONITOROVANIE A HODNOTENIE REALIZÁCIE PHRSR.....	57
C.1.3 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE	57
Záver	58
Použité zdroje.....	58
Zoznam príloh.....	59

ÚVOD

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Strážske na roky 2023 – 2030 (ďalej len „PHRSR“) je kľúčový strednodobý dokument, ktorý usmerňuje ďalší rozvoj mesta hlavne v oblasti hospodárskej a sociálnej.

PHRSR mesta Strážske na roky 2023 - 2030 nahrádza Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Strážske na roky 2016 - 2022, ktorý bol schválený uznesením mestského zastupiteľstva číslo 226/2016 zo dňa 7.12.2016.

Potreba tvorby nového dokumentu PHRSR vyplynula aj z nutnosti zohľadnenia nových globálnych výziev, z potreby aktualizácie nových cieľov aj v súvislosti s politikou Európskej únie a národnou rozvojovou politikou. Vyplýva z dôležitosti reagovať na aktuálne výzvy, priority a problémy s dôrazom na zvyšovanie kvality života obyvateľov, podnikateľov, životné prostredie a zmiernenie dopadov klimatických zmien.

PHRSR je spracovaný na 7 rokov s výhľadom na 10 rokov. Plní úlohu programovacieho dokumentu pre implementáciu Európskych štrukturálnych a investičných fondov, pričom reflektuje nové programové obdobie 2021-2027, predstavuje kľúčový nástroj implementácie cieľov Národnej stratégie regionálneho rozvoja a implementácie Národného investičného plánu SR a je nástrojom formulovania a implementácie SMART, rozvojových stratégií mesta s využitím inovatívnych prístupov pre efektívnejšie zabezpečenie kvality života občanov.

V neposlednom rade PHRSR predstavuje východiská pre programové rozpočtovanie mesta a následný monitoring a hodnotenie v zmysle zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov.

Spracovanie a tvorba nového dokumentu PHRSR upravuje zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov a jeho existencia je podmienkou pre získanie finančných prostriedkov zo zdrojov z EÚ, štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty. Je vytvorený v súlade s platnou Metodikou tvorby a implementácie PHRSR.

Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené.

Dokument je členený na tri hlavné časti, ktoré sa ďalej delia na časti v závislosti od daného kontextu:

1. **Analytická časť**
2. **Strategicko – programová časť**
3. **Realizačná časť**

VÝCHODISKÁ PRE SPRACOVANIE DOKUMENTU

Pri spracovaní PHRSR boli brané do úvahy platné relevantné koncepcné dokumenty na všetkých hierarchických úrovniach.

Na miestnej úrovni:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Strážske 2016 - 2022
- Územný plán mesta Strážske
- Program odpadového hospodárstva na roky 2016 - 2020
- Nízkouhlíková stratégia mesta Strážske a Koncepcia rozvoja mesta Strážske v tepelnej energetike
- Komunitný plán mesta Strážske na obdobie rokov 2016 - 2022
- Programový rozpočet mesta Strážske

Na regionálnej úrovni:

- PHSR Košického samosprávneho kraja 2016 – 2022
- Vstupná správa k vypracovaniu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030
- Územný plán veľkého územného celku Košického kraja

Na národnej úrovni:

- Vízia a stratégia rozvoja SR do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja
- Národné priority implementácie Agendy 2030
- Návrh partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030

Tvorba dokumentu PHRSR predstavovala tímovú prácu, ktorá vyústila do spracovania dokumentu, ktorý prezentuje občanom víziu o budúcnosti nášho mesta. Na jeho príprave sa spolupodieľali tematické pracovné tímy a externí odborníci v oblasti Smart riešení. Do tvorby sa zapojili aj obyvatelia. Podnety verejnosti boli zisťované prostredníctvom dotazníka.

PROCES TVORBY DOKUMENTU

Zadávatel' dokumentu:

Mesto Strážske

Spracovanie dokumentu:

Mestský úrad Strážske

Zloženie spracovania dokumentu:

Gestor tvorby PHRSR - Ing. Dušan Cacara – prednosta MsÚ Strážske

Koordinátor tvorby PHRSR – Ing. Lucia Harmanová – referent pre projekty a granty

Spracovateľský tím:

Mgr. Zuzana Voľanská, Ing. Silvia Miklošová

Tematické pracovné tímy a ich koordinátori:

Životné prostredie:

Koordinátor: Marta Bočková

Členovia: Mgr. Katarína Danišová, Ing. Ondrej Drutár, Ing. Jozef Fedorko, Martina Murinová, Martin Šuľak, Ing.

Ladislav Búci

Konzultant: Ing. Peter Sabo

Zdravotníctvo, sociálny rozvoj, MRK, rodinná politika

Koordinátor: Mgr. Martina Kužmová,

Členovia: Mgr. Lucia Čatlošová, MUDr. Dana Jurečková, PhD., PhDr. Alena Jurečková, MUDr. Marián Maškulík,

Mgr. Oxana Slepaková, Mgr. Mária Štofejová, Mgr. Beáta Danková

Konzultant: PhDr. Liduška Bušaničová

Kultúra a cestovný ruch

Koordinátor: Silvia Pavlišinová

Členovia: PhDr. Daniela Sabanošová, Mgr. Ľuboš Marek, PaedDr. Jana Dzurillová, Mgr. Eva Kovalová

Konzultant: Martin Zambory

Udržateľná doprava, mobilita a bezpečnosť

Koordinátor: Štefan Roman

Členovia: Mgr. Martin Tejgi, Miroslav Kusý, Janette Miškovičová, Jozef Meňovčík

Konzultant: Štefan Roman

Vzdelávanie a šport

Koordinátor: PhDr. Alena Jurečková

Členovia: Ing. Viera Venglarčíková, Peter Tomko, Michal Knap, Marek Michlovič

Konzultant: PaedDr. Jana Dzurillová

Inovácie, digitalizácia, inteligentné mesto a modernizácia verejných služieb, podpora MSP

Koordinátor: Ing. Mária Lecáková

Členovia: Mgr. Zuzana Voľanská, Ing. Lucia Harmanová, Ing. Silvia Miklošová, Peter Kičinka, Ing. Viliam Olbricht

Konzultant: Mgr. Miloslav Jurík

VSTUPNÁ SPRÁVA PRE SPRACOVANIE PHRSR

K vypracovaniu dokumentu predchádzalo vypracovanie Vstupnej správy pre spracovanie strategického dokumentu PHRSR, ktorá bola 9.12.2021 predložená Mestskému zastupiteľstvu v Strážskom na schválenie. Pri vytváraní dokumentu sa pracovalo s už existujúcimi strategickými dokumentami mesta Strážske.

Mesto si vo Vstupnej správe vytýčilo tri hlavné ciele na dosiahnutie vízie mesta do roku 2030:

1. Rozvoj sociálneho a inteligentného prostredia mesta v súlade s klimatickými zmenami rešpektujúce ciele a politiku EU
2. Zvýšenie atraktivity mesta pre život obyvateľov
3. Efektívne a inteligentne spravovanie mesta

Vízia mesta do roku 2030:

Mesto Strážske s obnovenou ekonomickou aktivitou rešpektujúce globálny dopyt a výzvy, ktoré poskytnú kvalitné služby a zvýši kvalitu prostredia.

Na zapojenie obyvateľov mesta do procesu tvorby PHRSR, ako aj zistenie, ktoré oblasti života v meste by sa mali zlepšiť alebo zmeniť bol realizovaný anonymný prieskum obyvateľov mesta. Výsledky prieskumu nám poslúžili ako inšpirácia pri tvorbe dokumentu a kreovanie vízie mesta, a cieľov na dosiahnutie vízie do roku 2030.

ANALYTICKÁ ČASŤ

Predmetom analytickej časti je popis identifikácie daného územia, charakteristika sociálno-ekonomickej oblasti, občianskej vybavenosti, územno-technickej oblasti a oblasti životného prostredia.

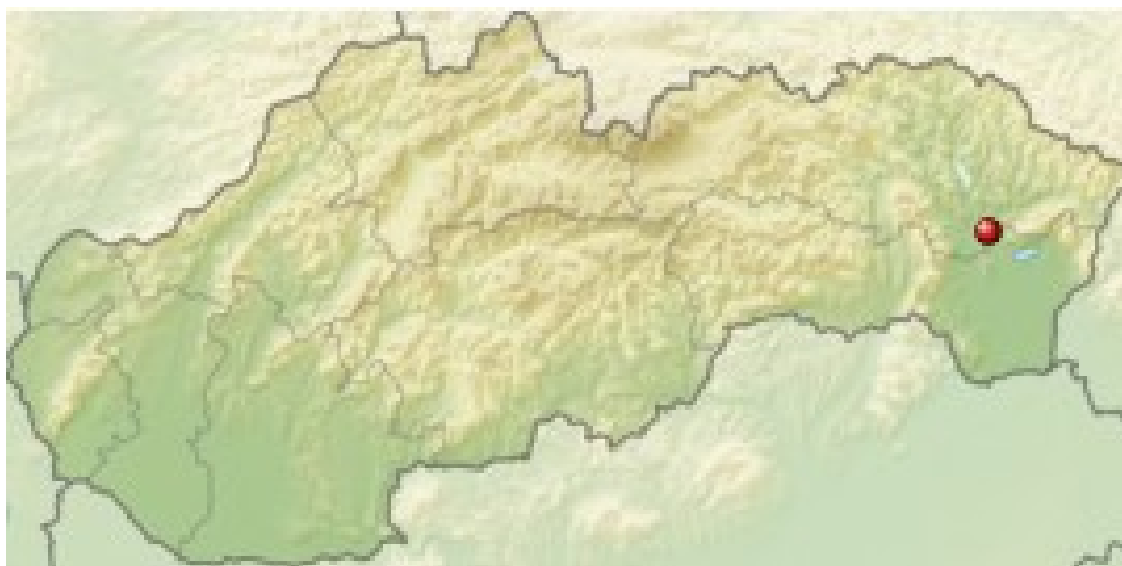
Jej súčasťou je tiež definovanie špecifických potenciálov, problémov ako aj globálnych a lokálnych výziev. Analytická časť dokumentu predstavuje východiská pre návrh cieľov, opatrení a aktivít.

Ako základné podkladové zdroje pre spracovanie jednotlivých analytických častí boli využité údaje zo Štatistického úradu SR, Sčítania obyvateľov a bytov 2021, Ministerstva životného prostredia SR, Slovenského hydrometeorologického ústavu, Národného centra zdravotníckych informácií, Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny, Obchodného registra, údaje z mesta Strážske, ale aj výstupy špecializovaných štúdií, projektov a iné. Vzhľadom k tomu, že počas tvorby PHRSR Štatistický úrad SR poskytuje spracované hodnoty do 1.1.2021 na porovnanie sme použili obdobie od roku 2015 – 2020.

A.1 IDENTIFIKÁCIA ÚZEMIA A DOSTUPNOSŤ MESTA

Mesto Strážske sa nachádza v Košickom kraji v severnej časti Východoslovenskej nížiny, na území Východoslovenskej pahorkatiny pri Laboreckej nive.

GPS súradnice mesta: 48°52'25"N 21°50'13"E

Mapa č.1: Poloha mesta na Slovensku

Zdroj: sorger.cz

Podstatná časť katastra mesta leží v severnej časti Východoslovenskej pahorkatiny. Ohraničenie katastra na severovýchode tvorí časť Krivošľanského pohoria, ktoré je súčasťou Vihorlatských vrchov. Východná, južná a západná hranica nie je bližšie ohraničená žiadnym geomorfologickým celkom.

Katastrom preteká rieka Laborec, ktorá na jeho území tvorí prirodzenú hranicu medzi Východoslovenskou pahorkatinou a pohorím Vihorlat a oddeľuje aj miestnu časť Krivošľany. Územie mesta administratívne patrí do okresu Michalovce a nachádza sa na jeho severnom okraji. Špecifikom katastra mesta je, že jeho severozápadná hranica, ktorá tvorí približne polovicu obvodu katastra tvorí administratívnu hranicu medzi Košickým a Prešovským samosprávnym krajom. Jeho kataster je v dotyku troch Zemplínskych okresov: Michalovce, Humenné a Vranov nad Topľou.

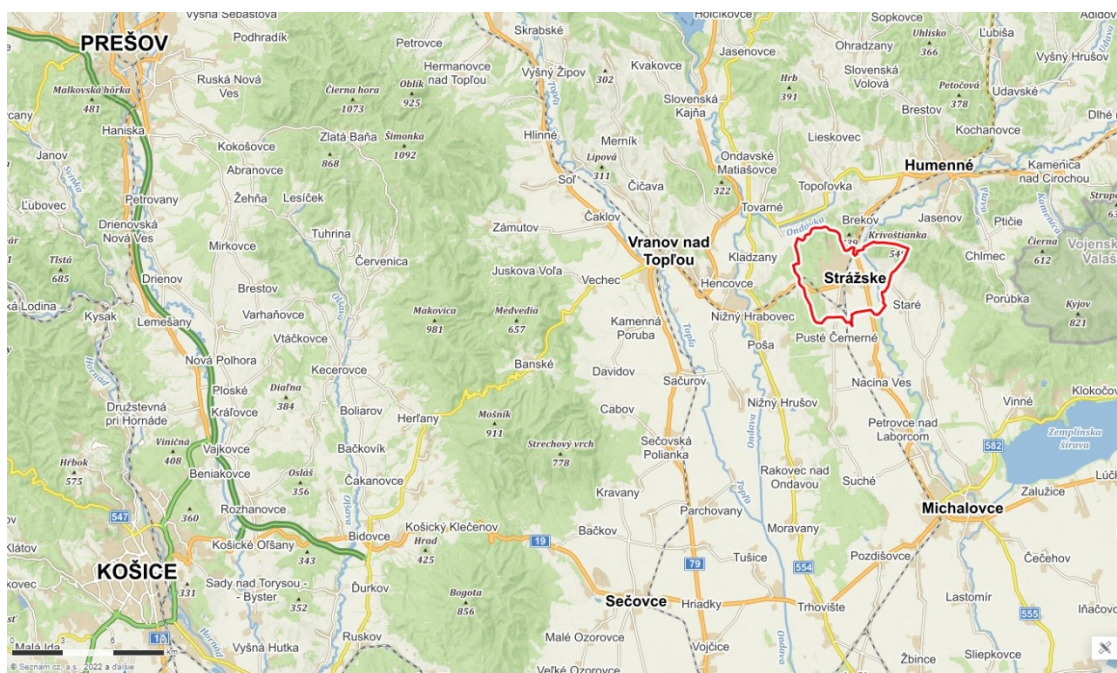

Severná a západná hranica katastra mesta Strážske tvorí nielen administratívnu hranicu Košického a Prešovského kraja, ale aj administratívne hranice okresov. Na severe hraničí s okresom Humenné a na západe s okresom Vranov nad Topľou.

Kataster Strážskeho hraničí s deviatimi katastrami obcí: na severe s Jasenovom, Brekovom, Hudcovcami, ktoré patria do okresu Humenné, na západe s Tovarnianskou Poliankou, Kladzanami, Nižným Hrabovcom, ktoré patria do okresu Vranov nad Topľou, na juhu s Pustým Černým a Voľou a na západe s obcou Staré patriace do okresu Michalovce.

Katastrálne územie mesta má rozlohu 2 477 ha a jeho stred leží v nadmorskej výške 133 m n. m. Svojou rozlohou patrí k malým mestám – patrí mu 111. miesto v rámci Slovenskej republiky (zdroj: Zoznam miest na Slovensku). Najvyšší bod katastra mesta tvorí vrch Krivošťanka – 549 m n.m. a najnižší bod sa nachádza v juhozápadnej časti katastra s nadmorskou výškou 131 m n.m.

Mesto Strážske je vzdialené 17 km od okresného mesta Michalovce. Od hlavného mesta Slovenska Bratislava cez Banskú Bystricu 485 km, cez Žilinu 526 km, od regionálneho mesta Košického kraja – Košíc 70 km a od regionálneho mesta Prešovského kraja – Prešova je mesto vzdialené 61 km.

Mapa č. 2.: Poloha mesta Strážske s okolím

Zdroj: mapy.cz

A.2 SOCIÁLNO – EKONOMICKÁ ANALÝZA

A.2.1 OBYVATELSTVO

Ku koncu roka 2020 žilo v meste Strážske 4 189 obyvateľov, čo je o 200 obyvateľov menej oproti roku 2015. Z celkového počtu obyvateľov je 2 091 žien a 2 098 mužov. Hustota osídlenia predstavuje 169,12 obyvateľov na 1 km². Oproti celoslovenskému priemeru 111,32 obyvateľov na 1 km², je hustota obyvateľov v meste Strážske vysoká.

Mestu Strážske v počte obyvateľov patrí 124. miesto v rámci Slovenskej republiky, z celkového počtu 141 miest (zdroj: Zoznam miest na Slovensku).

Vývoj počtu obyvateľov za obdobie od roku 2015 - 2020 ukazuje tabuľka č. 1.

Tabuľka č. 1: Vývoj počtu obyvateľov mesta Strážske

Mesto Strážske	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet obyvateľov k 31.12	4 389	4 360	4 334	4 289	4 250	4 189
Medziročný rozdiel	- 29	- 26	- 45	- 45	- 39	- 61
Prirodzený prírastok/ úbytok	- 19	- 7	- 16	- 22	- 21	- 24
Živonarodení	40	34	29	34	20	29
Zomrelí	59	41	45	56	41	53
Pristáňovaní do trvalého pobytu	76	57	70	48	51	36
Vystáňovaní z trvalého pobytu	66	79	80	71	69	73
Migračné saldo	10	- 22	- 10	- 23	- 18	- 37

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Z tabuľky č. 1 vyplýva, že počet obyvateľov mesta neustále klesá. Podieľa sa na tom hlavne starnutie populácie mesta a s tým súvisiaca úmrtnosť našich obyvateľov, taktiež nízka pôrodnosť a v neposlednom rade migračný úbytok obyvateľov za bývaním do okolitých miest a obcí. Migračné saldo² v roku 2020 prudko narástlo.

A.2.1.1 Štruktúra obyvateľov podľa veku

Z hľadiska vekovej štruktúry je situácia v meste analogická v porovnaní s celosvetovým priemerom, keď vývoj je charakteristický postupným spomaľovaním reprodukcie obyvateľstva. Zmeny vekovej štruktúry, a to najmä znižovanie podielu detskej populácie, upozorňujú na proces demografického starnutia obyvateľov. Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľov ukazuje tabuľka č. 2.

² Migračné saldo – rozdiel medzi počtom pristáňovaných a vystáňovaných.

Tabuľka č. 2: Prehľad vývoja veku obyvateľov mesta Strážske

Rok	Vek			Index starnutia %
	0 – 14 rokov	15 – 64 rokov	65 a viac rokov	
2015	647	3096	646	75,85
2016	636	3052	672	79,31
2017	617	3022	695	82,24
2018	599	2993	697	85,51
2019	573	2965	712	89,11
2020	542	2918	729	92,61

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Tabuľka č. 2 poukazuje na skutočnosť, že k 31.12.2020 počet obyvateľov mesta Strážske v produktívnom veku (15 – 64 rokov) dosahuje 69,66% čo je o 0,88% menej oproti roku 2015.

Podiel obyvateľov v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov) dosahuje 12,94% čo je o 1,80% menej oproti roku 2015 a podiel obyvateľov v poproduktívnom veku (65 + rokov) dosahuje 17,40% čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje nárast o 2,68%. Index starnutia³ mestu Strážske vzrástol na 92,61%.

Pribúdanie obyvateľov v poproduktívnom veku úzko súvisí aj so zdravotným stavom obyvateľstva. Očakáva sa zvýšený tlak na výdavky na zdravotníctvo a dlhodobú starostlivosť. Miera rastu týchto výdavkov bude v najbližších niekoľkých desaťročiach stúpať. Zdravie obyvateľstva ovplyvňuje výška dosiahnutej úrovne zdravotníctva, sociálne, ekonomické i prírodné podmienky – v zmysle kvality životného prostredia a intenzity znečistenia lokality. Mesto Strážske a jeho susediace okresy boli v minulosti koncentrované na chemický priemysel, nedá sa preto vylúčiť, že zaťaženosť životného prostredia má vplyv na výskyt zhubných ochorení, na ktoré trpí vysoký počet obyvateľov okresu.

Ďalším dôležitým demografickým ukazovateľom je vekové zloženie obyvateľstva. V meste je priemerný vek obyvateľov v roku 2020 na úrovni 42,16 rokov. V porovnaní s úrovňou priemerného veku obyvateľstva na Slovensku, ktorého hodnota je 41,26 roka môžeme tento jav hodnotiť ako negatívny pre mesto. Obyvateľstvo mesta rýchlo starne. V porovnaní priemerného veku obyvateľstva sa za posledných 10 rokov zvýšil z 38,4 rokov (rok 2011) na 42,16 rokov (rok 2020).

Tabuľka č. 3: Prehľad vývoja priemerného veku obyvateľov mesta Strážske

Priemerný vek (rok)	Rok					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Strážske	39,72	40,22	40,74	41,09	41,74	42,16
Slovenská republika	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

A.2.1.2 Vierovyznanie

Na základe Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 sa najviac obyvateľov mesta hlási k Rímskokatolíckej cirkvi. Významný počet sa hlási ku Gréckokatolíckej cirkvi a podstatne menej obyvateľov ku Pravoslávnej cirkvi. Významnú skupinu tvoria obyvatelia bez vyznania a nezisteného vierovyznania.

Vzťahy medzi jednotlivými skupinami sú pokojné a bezkonfliktné. Občania mesta majú v meste vytvorené podmienky pre uspokojovanie duchovných potrieb. Údaje o zložení náboženstva a porovnanie s predchádzajúcimi rokmi zobrazuje tabuľka č. 4.

³ Index starnutia – vyjadruje počet obyvateľov v poproduktívnom veku (65+ rokov) pripadajúci na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku (0-14 rokov). Vyjadruje sa v percentách.

Tabuľka č. 4: Prehľad o zložení náboženstva obyvateľov mesta Strážske

Vierovyznanie	Počet obyvateľov	Podiel %		
		2001	2011	2021
Rímskokatolícka cirkev	2 525	63,59	62,28	59,04
Gréckokatolícka cirkev	734	21,77	18,30	17,16
Pravoslávna cirkev	115	2,82	2,72	2,69
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	40	1,36	1,50	0,94
Reformovaná kresťanská cirkev	27	0,76	0,70	0,63
Ad hoc hnutia	11	-	-	0,26
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	10	0,20	0,14	0,23
Budhizmus	6	-	-	0,14
Kresťanské zbory	3	-	0,16	0,07
Apoštolská cirkev	1	-	-	0,02
Židovská obec	2	-	-	0,05
Cirkev československá husitská	2	0,11	0,09	0,05
Islam	2	-	-	0,05
Cirkev adventistov siedmeho dňa	-	0,02	-	-
Cirkev bratská	-	-	0,07	-
Bez vyznania	427	7,58	5,70	9,98
Ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	7	-	-	0,16
Pohanstvo a prírodné duchovno	6	-	-	0,14
iná	11	-	0,18	0,26
nezistená	348	1,63	8,42	8,14

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

A.2.1.3 Národnostná a konfesionálna štruktúra

Údaje o národnostnom zložení obyvateľstva ukazuje tabuľka č. 5, ktorá vychádza zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2021. Relevantnosť údajov deklarujú respondenti a je na každom obyvateľovi SR, k akej národnostnej skupine sa hlási.

Mesto Strážske má z pohľadu národnosti pomerne homogénne vyvážené obyvateľstvo. V meste výrazne prevláda slovenská národnosť obyvateľstva. Druhý najväčší podiel má rómska národnosť. Tieto výsledky sú pravdepodobne výrazne skreslené, nakoľko obyvatelia rómskej národnosti majú tendenciu hlásiť sa z rôznych dôvodov najmä k slovenskej národnosti, alebo podľa vysokého počtu obyvateľov sa hlásili k „nezistenej národnosti“.

Pre marginalizovanú skupinu obyvateľov je charakteristické sociálne vylúčenie, spoločenská deviácia a reprodukčné správanie, najvyššie dosiahnuté vzdelanie, ekonomické aktivity a pod. Dynamika prírastku rómskeho obyvateľstva je zrejmä aj z jednotlivých sčítaní obyvateľov, kde počas sčítania obyvateľov v roku 2011 sa k rómskej národnosti hlásilo 0,84% obyvateľov, oproti sčítaniu v roku 2021, kedy sa k rómskej národnosti hlásilo 0,91% obyvateľov.

Podľa kvalifikovaného odhadu publikovaného v Atlase rómskych komunít 2019, v čase výskumu žilo v meste 15 % Rómov, t.j. 637 rómskych obyvateľov.

V intraviláne mesta Strážske žije segregovaná rómska komunita. V osídlení sa nachádza 20 nájomných bytov s počtom 121 rómskych obyvateľov..

Ďalšie národnostné skupiny obyvateľstva sú rozložené medzi národnosti ukrajinskú, českú, rusínsku, maďarskú, ruskú, vietnamskú, poľskú, nemeckú a albánsku, ktoré sú zastúpené iba v minimálnej miere.

Tabuľka č. 5: Prehľad o národnostnom zložení obyvateľov mesta Strážske

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel %		
		2001	2011	2021
slovenská	3 808	96,38	90,51	89,03
rómska	39	1,07	0,84	0,91
ukrajinská	27	0,4	0,48	0,63
česká	20	0,87	0,39	0,47
rusínska	15	0,45	0,7	0,35
maďarská	8	0,13	0,34	0,19
ruská	3	0,07	0,07	0,07
vietnamská	2	0	0	0,05
poľská	1	0,04	0,05	0,02
nemecká	1	0,04	0,05	0,02
albánska	1	0	0	0,02
iná	4	0	0,07	0,09
nezistená	348	0	6,77	8,14

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

A.2.2 TRH PRÁCE A PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

Základom ekonomiky mesta Strážske bol priemysel, ktorého začiatky siahajú do päťdesiatych rokov minulého storočia. V tom čase boli položené základy štátneho podniku Chemko Strážske. Chemická výroba v tomto podniku začala v roku 1952 výstavbou továrne s výrobou zameranou na produkciu výbušnín a medziproduktov určených pre vojenské a civilné účely. V deväťdesiatych rokoch sa však situácia na trhu zmenila a ekonomicky neefektívna výroba výbušnín bola na konci roka 2003 pozastavená a 1.1.2005 definitívne ukončená. Do konca roka 2021 hlavným predmetom činnosti bola výroba a predaj výrobkov organickej a anorganickej chémie a tiež nákup surovín a prenájom majetku.

Priemyselný park Strážske poskytuje dostatočný priestor pre rôzne podnikateľské aktivity. Poskytuje vhodné podmienky pre strojárstvo, chemický, elektrotechnický, farmaceutický, textilný, potravinársky priemysel, priemysel stavebných hmôt a výrobu plastov. Predurčuje ho k tomu výhodná geografická poloha, jednoduchá logistika pri preprave surovín a výrobkov, vybudovaná funkčná infraštruktúra, vrátane dobrých väzieb na širokorozchodnú trať. V areáli sú voľné pozemky a budovy vhodné na prenájom. Do tohto priestoru by sa aj v budúcnosti mali koncentrovať výrobné kapacity tak, aby obytná časť mesta slúžila predovšetkým bývaniu, vzdelávaniu a oddychu a zároveň bola pokrytá poskytovanými službami pre obyvateľov mesta.

Ďalším nevyužitým priestorom pre podnikanie je Slovenská oceliaren Maxa Aichera s.r.o., kde spusteniu výroby oceliarne bráni spor o pozemok pod továrňou.

Napriek tomu, že Strážske bolo pôvodne poľnohospodárskou dedinou, v súčasnosti nepredstavuje poľnohospodárska výroba takú podstatnú súčasť výrobného sféry v meste ako v minulosti. Poľnohospodársku pôdu v katastri mesta obhospodarujú hlavne poľnohospodárske subjekty zo susedných obcí – Staré a Voľa a miestni súkromne hospodáriaci roľníci.

Prioritou mesta je vytváranie priaznivých podmienok pre podnikanie, zvýšenie zamestnanosti a ekonomický rozvoj mesta. Mesto podporuje rozvoj podnikania na území mesta aj prenájomom objektov – nebytových objektov, ktoré sú vo vlastníctve mesta ako napr. OD Laborec, budova U2, A-klub, Jedáleň, Požiarna zbrojnica, Dvojúčelové zariadenie kryt – CO, Bufet na štadióne a ďalšie.

Nevýhodou tohto regiónu je však chýbajúce rýchlostné dopravné spojenie s regionálnymi centrami, hlavným mestom a prepojenie na hranice štátu. Neatraktívne finančné ohodnotenie a ponuka práce na pozíciách bez vyššej pridanej hodnoty, ktoré nekorešponujú so vzdelanosťou štruktúrou obyvateľstva nie je motivujúca a predstavuje jeden z faktorov odchodu obyvateľstva z mesta.

Trhom práce sa pre účely tohto dokumentu rozumie vzájomný vzťah ponuky pracovných príležitostí zamestnávateľov, s dopytom po práci zo strany obyvateľov mesta a okolia. Stav na trhu práce najpresnejšie

charakterizujú ukazovatele miery nezamestnanosti, ale tiež počet a štruktúra subjektov poskytujúcich prácu a počet a štruktúra uchádzačov o zamestnanie.

Podľa údajov ŠÚ SR k 1.1.2021 je na území mesta Strážske registrovaných 234 podnikov. Na území mesta však k 1.1.2022 pôsobilo 98 podnikateľských subjektov. Tento počet subjektov vykonávajúcich podnikateľskú činnosť na území mesta je pre obyvateľov mesta nepostačujúci. Občania mesta majú nedostatok príležitosti zamestnať sa v meste.

Tabuľka č. 6: Najväčší zamestnávateľia v Strážskom

Názov zamestnávateľa	Počet zamestnancov k 30.09.2022
Duslo, a.s. Šaľa; prevádzka Strážske	92
TP 2, s.r.o., Strážske	73
HARMONIA - domov dôchodcov a domov sociálnych služieb	65
LIDWINA - domov sociálnych služieb	56
ONDO, s.r.o. Strážske	52
METAL BOX SLOVAKIA EU, s.r.o., Jasenov; prevádzka Strážske	44
FIBERSTRUCT, s.r.o., Strážske	39
Chemko, a.s. Slovakia, Bratislava	38
DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o., Strážske	35
PROSERVIS Strážske, s.r.o., Strážske	26

Zdroj: MsÚ Strážske, vlastné spracovanie

Tabuľka č. 7: Prehľad o štruktúre obyvateľstva v meste Strážske podľa KZAM⁴

Zamestnanie	Počet obyvateľov	Podiel v %
Príslušníci ozbrojených síl	19	1,18
Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	64	3,97
Špecialisti	292	18,09
Technici a odborní pracovníci	194	12,02
Administratívni pracovníci	122	7,56
Pracovníci v službách a obchode	275	17,04
Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	3	0,19
Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	156	9,67
Operátori a montéri strojov a zariadení	184	11,4
Pomocníci a nekvalifikovaní pracovníci	101	6,26
Neurčené	204	12,64

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

A.2.2.1 Nezamestnanosť

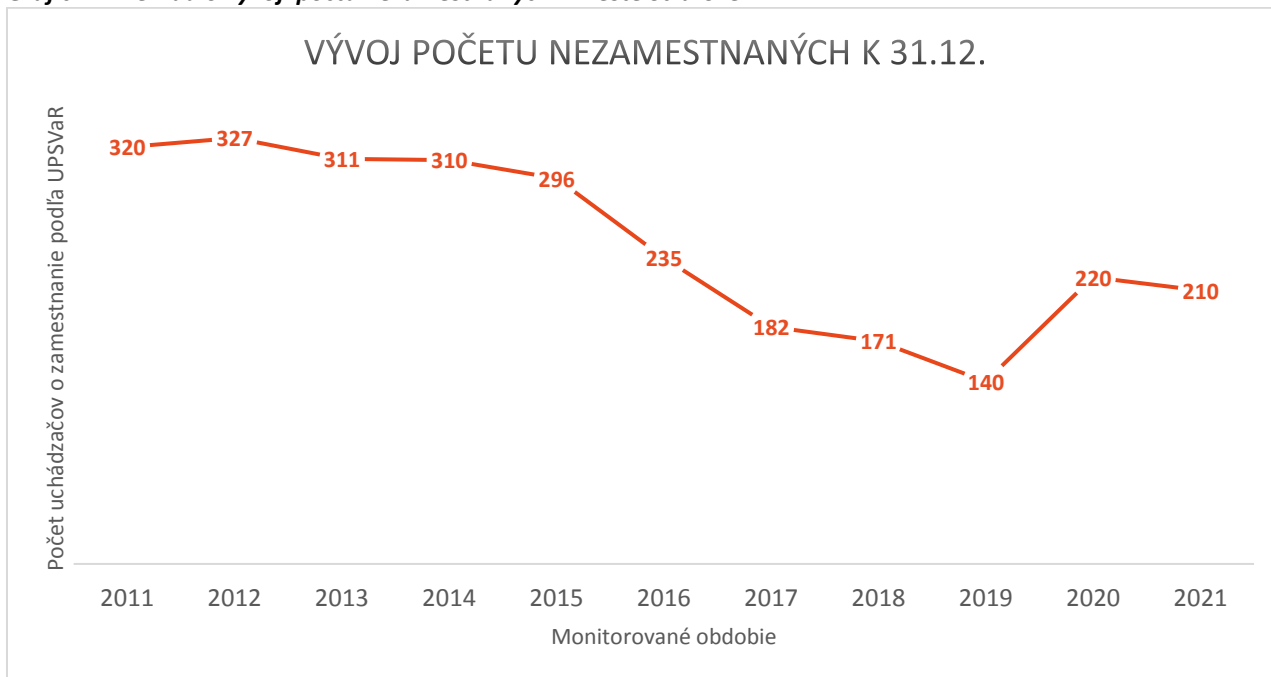
Za nezamestnaného sa pre účely štatistických zisťovaní úradov práce považuje občan evidovaný na úrade práce, ktorý nie je v pracovnom pomere a nevykonáva zárobkovú činnosť, pričom chce a môže pracovať.

Počet Uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UoZ“) sa v meste Strážske od roku 2014 vyvíjal pozitívne, kedy klesol počet UoZ v roku 2019 na 140 osôb, čo ukazuje krivka v grafe č. 1. Pozitívny vývoj zodpovedal oživeniu slovenskej ekonomiky po krízových rokoch 2008 – 2010. Nezanedbateľný vplyv na trh práce mala aj skutočnosť, že v meste a hlavne jeho blízkom okolí sa adaptovali viacerí zahraniční investori.

⁴ KZAM – Klasifikácia zamestnania SK ISCO – 08 / Abecedný zoznam zamestnaní s kódmi

Graf č. 1: Prehľad o vývoji počtu nezamestnaných v meste Strážske

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

V roku 2020 zvýšenie nezamestnanosti ovplyvnilo ukončenie výrobnjej činnosti v Chemku Strážske, ale aj pandemická situácia, ktorá trh práce ovplyvnila aj v roku 2021.

Veľký podiel na nezamestnanosti má aj vzdelanostná štruktúra UoZ. Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania (ISCED⁵) majú v meste Strážske pomocní a nekvalifikovaní pracovníci so stredným vzdelaním bez maturity a výučného listu. Tí predstavovali v roku 2021 z celkového počtu evidovaných 66,6%, t.j. 140 UoZ z 210 evidovaných. Je to skupina UoZ ťažko uplatniteľná na trhu práce. V Michalovskom okrese úrady práce najviac evidujú najväčší počet UoZ bez dokončenej základnej školskej dochádzky. Dlhodobo ich počet neklesá⁶. V meste Strážske bol k 31.12.2021 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov nad 24 mesiacov 33,3%, t.j. 70 UoZ. Z uvedeného možno usúdiť, že takýto počet obyvateľov sa v daných podmienkach podpory nezamestnaných nevie zaradiť do pracovných aktivít. Vzhľadom na to, že títo obyvatelia sú čistými poberateľmi sociálnej podpory, je potrebné vytvoriť mechanizmy na ich zapojenie do pracovných aktivít smerujúcich k skvalitňovaniu životného prostredia a rozvoja mesta, resp. do opatrení k trvalému zníženiu počtu obyvateľov mesta bez vzdelania. (zdroj: Centrum vedecko – technických informácií SR, 2020)

A.2.3 EKONOMIKA MESTA

Rozpočet mesta je základným nástrojom finančného hospodárenia v danom roku, ktorým mesto riadi financovanie svojich úloh a funkcií. Pozostáva z príjmov, výdavkov a finančných vzťahov, ale obsahuje tiež zámary a ciele, ktoré mesto plánuje v danom roku realizovať.

Základným zdrojom príjmov pre mesto sú daňové a nedaňové príjmy, pričom vo finančnom vyjadrení najväčšiu časť týchto príjmov tvorí príjem od štátu na základe zákona NR SR č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu

⁵ ISCED (International Standard Classification of Education) – Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelania; bola vypracovaná a vydaná UNESCOm v roku 1975 pre zber, spracovanie a porovnanie

⁶ Centrum vedecko – technických informácií SR, 2020 – údaje o počte detí, ktoré prepadli a o počte uchádzačov o zamestnanie bez ukončeného vzdelania

dane z príjmov územnej samosprávy a daňové príjmy. Akákoľvek zmena v makroekonomickom prostredí, zmena v daňovom prostredí s dopadom na podnikateľský sektor a na zamestnanosť, sa prejaví v znížení príjmov územnej samosprávy, t.j. príjmov mesta.

Vývoj rozpočtového hospodárenia mesta – plnenie rozpočtu mesta za posledných päť rokov je uvedený v tabuľke č. 8. Z tabuľky je zrejmé, že medziročne rastie nielen podiel príjmov, ale aj výdavkov. Štruktúra rozpočtových výdavkov súvisí s realizáciou úloh samosprávy, ktoré vyplývajú zo zákona o obecnom zriadení. Medziročný nárast bežných výdavkov vyplýva z prenosu kompetencií štátu na miestne samosprávne orgány.

Tabuľka č. 8: Vývoj rozpočtového hospodárenia – plnenie rozpočtu mesta Strážske

Ukazovateľ	Obdobie				
	2017	2018	2019	2020	2021
Bežné príjmy v EUR	3 540 705,54	4 155 938,94	4 372 603,84	4 438 504,91	4 468 612,08
Bežné výdavky v EUR	3 044 762,89	3 316 080,52	3 834 867,05	3 907 790,73	4 139 762,01
Prebytok/schodok bežného rozpočtu v EUR	495 942,65	839 858,42	537 736,79	530 714,18	328 850,07
Kapitálové príjmy v EUR	11 503,28	553 559,89	130 163,48	1064 232,51	957 418,37
Kapitálové výdavky v EUR	306 185,43	813 565,01	639 297,24	1 207 988,81	1 134 321,17
Prebytok/schodok kapitálového rozpočtu v EUR	-294 682,15	-260 005,12	-509 133,76	-143 756,30	-176 902,80
Prebytok/schodok v EUR	201 260,50	579 853,30	28 603,03	386 957,88	151 947,27
Finančné operácie príjmové v EUR	250 986,39	375 305,94	463 460,53	407 798,04	813 555,92
Finančné operácie výdavkové v EUR	77 857,24	132 892,97	100 626,26	67 481,62	67 962,71
Finančné operácie zostatok v EUR	173 129,15	242 412,97	362 834,27	340 316,42	745 593,21

Zdroj: MsÚ Strážske, vlastné spracovanie

Mesto podľa analýzy „Hospodárenie obcí, krajov a ich organizácií“ inštitútom INEKO⁷ patrí medzi top mestá na Slovensku. V roku 2020 sa mesto Strážske umiestnilo na treťom mieste, no napriek tomu nedisponuje mesto dostatočnými vlastnými zdrojmi pre úspešné riešenie všetkých svojich problémov a plánov rozvoja. Finančné nároky riešenia existujúcich potrieb, presahujú možnosti vlastných zdrojov, preto na využitie finančnej pomoci používa mesto aj iné zdroje – z EÚ, ŠR.

⁷ INEKO (Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy) - je mimovládna nezisková organizácia, ktorá podporuje ekonomické a sociálne reformy s cieľom odstraňovať prekážky dlhodobého pozitívneho vývoja slovenskej ekonomiky a spoločnosti.

Mestá a obce na zabezpečenie a realizáciu svojich činností okrem vlastných príjmov môžu použiť aj návratné zdroje financovania, pričom musia dodržať podmienky tzv. „dlhovej služby“ v zmysle §17 ods. 6a) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Celková suma dlhu obce nesmie prekročiť 60% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a suma ročných splátok návratných zdrojov financovania vrátane úhrady výnosov nesmie prekročiť 25% skutočných príjmov predchádzajúceho roka, znížených o prostriedky zo zahraničia alebo prostriedky získané podľa osobitného predpisu.

Tabuľka č. 9: Vývoj dlhovej služby

	Rok				
	2017	2018	2019	2020	2021
Dlhová služba v EUR	608 119,97	475 227,00	374 600,74	307 119,12	239 156,41
Dlhová služba na obyvateľa v EUR	136,4	108,0	85,9	71,7	56,3
Splátky úverov a úrokov/rok v EUR	144 191,59	142 992,59	109 142,61	75 346,56	75 346,56

Zdroj: MsÚ Strážske – záverečné účty, vlastné spracovanie

V meste nepôsobia žiadne obchodné spoločnosti s majetkovou spoluúčasťou mesta. Mesto pre zabezpečenie základných služieb občanom mesta a zabezpečenie samosprávnych funkcií zriadilo Mestský podnik služieb ako svoju príspevkovú organizáciu.

Mestský podnik služieb

Mesto zriadilo v roku 2004 na základe uznesenia Mestského zastupiteľstva zo dňa 11.12.2003 Mestský podnik služieb mesta Strážske (ďalej len „MsPS“). Je to príspevková organizácia s vlastnou právnou subjektivitou, ktorá svojim menom nadobúda práva, koná a zaväzuje sa. Bol zriadený na výkon správy a údržby majetku mesta Strážske, slúžiaceho verejnoprospešným záujmom a potrebám mesta. Spravuje zverený majetok mesta, udržiava verejnú zeleň, verejné osvetlenie, mestské komunikácie, cintoríny, trhovisko, jedáleň, verejné WC, športové a rekreačné zariadenia, nakladá a zneškodňuje komunálny odpad.

Mestskému podniku služieb bola schválená podnikateľská činnosť nad rámec základnej verejnoprospešnej činnosti, pre ktorú bol MsPS zriadený. Jedná sa o tieto činnosti:

- Pohrebné služby
- Služby občanom so špeciálnymi strojmi a zariadeniami
- Prevádzkovanie telovýchovných a športových zariadení a zariadení slúžiacich na regeneráciu a rekondíciu
- Pohostinská činnosť
- Služby súvisiace s rastlinnou výrobou
- Podnikanie v oblasti nakladania s iným ako nebezpečným odpadom

A.3 SLUŽBY A OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

A.3.1 VZDELANIE A ŠKOLSTVO

Všeobecný rast úrovne vzdelania obyvateľstva je stále jedným z dôležitých predpokladov ďalšieho rozvoja ekonomiky. Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 2021) môžeme konštatovať, že v štruktúre obyvateľstva podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v posledných rokoch došlo k pozitívnym zmenám. Narástol počet s úplným stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním, aj keď štatisticky klesá počet obyvateľov mesta. V grafe č. 2 môžeme vidieť, že 29% obyvateľov má ukončené úplné stredné vzdelanie s maturitou, vyššie odborné vzdelanie dosiahlo 5% obyvateľstva a 13 % tvorí obyvateľstvo s ukončeným vysokoškolským vzdelaním.

Graf č. 2: Prehľad o vzdelanostnej štruktúre obyvateľov mesta Strážske

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Mesto je zriaďovateľom Materskej školy, Základnej školy, Základnej umeleckej školy a Centra voľného času. Na svojom území, vytvára finančné a materiálne podmienky pre fungovanie týchto škôl. Zriaďovateľom Strednej odbornej školy dopravy a služieb je Košický samosprávny kraj.

Pokiaľ má byť mesto Strážske moderným, prosperujúcim a inovatívnym mestom, ponúkajúcim svojim obyvateľom možnosť zamestnania sa na pracovných pozíciách s vyššou pridanou hodnotou, musí v tomto smere nepriamo ovplyvňovať smerovanie a zameranie strednej školy napr. diskusiou o budúcnosti pracovného trhu, komunikačnou činnosťou na základných školách a v rodinách, koordinačnou činnosťou medzi školami a zamestnávateľmi, či materiálnou podporou škôl.

Tabuľka č.10: Prehľad počtu školských zariadení a počtu žiakov a pedagogických pracovníkov v meste Strážske

Typ školského zariadenia	Počet zariadení	Žiaci					Pracovníci				
		2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Materská škola	1	94	94	94	94	94	11	11	11	11	11
Základná škola	1	493	496	496	492	477	41	41	42	40	40
Telocvičňa	1										
Školská jedáleň	1										
Stredná škola	1	158	192	180	227	246	16	21	19	20	23
Telocvičňa	1										
Školská jedáleň	1										
ZUŠ	1										
Hudobný odbor		67	75	79	75	81	5	5	5	5	5
Lit.-dram.odbor		45	44	33	24	25	1	1	1	1	1
Výtvarný odbor		24	25	20	22	22	1	1	1	1	1
CVČ	1	278	281	274	221	229	2	2	2	2	2

Zdroj: Vlastné zisťovanie, MsÚ Strážske

Počet detí v **Materskej škole** (ďalej len „MŠ“) ostal nezmenený od roku 2015. Kapacita MŠ je pre aktuálne potreby nepostačujúca a je potrebné zvýšenie kapacity MŠ. Z výsledku Sčítania obyvateľov domov a bytov v roku 2021 vyplýva, že v meste žije 181 detí vo veku od 0 do 5 rokov (pozri Graf č. 3 Porovnanie počtu detí vo veku 0 – 5 rokov). Mesto Strážske využilo možnosť čerpania nenávratného finančného príspevku (ďalej len „NFP“) na rozšírenie kapacity MŠ formou prístavby a rekonštrukcie MŠ. Projekt uvažuje o rozšírení kapacity MŠ o 40 žiakov. Napriek tomu, že mestu Strážske bol NFP schválený, projekt z dôvodu vysokej finančnej spoluúčasti mesta nebol zrealizovaný. Mesto opätovne využije všetky možnosti žiadať o nenávratné zdroje financovania, aby bol projekt rozšírenia kapacity MŠ zrealizovaný.

Graf č. 3: Porovnanie počtu detí vo veku 0-5 rokov

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Základná škola (ďalej len „ZŠ“) je plne organizovaná, t.z. so všetkými ročníkmi. Školu v školskom roku 2021/2022 navštevovalo 477 žiakov, z nich 377 žiakov je bývajúcich v Strážskom a 100 žiakov z okolia aj školského obvodu⁸. Kapacita ZŠ približne 800 žiakov je postačujúca. Preprava žiakov v časti školského obvodu je zabezpečená školským autobusom v ranných aj poobedných hodinách. V oblasti základného školstva sa pozornosť sústreďuje na zvyšovanie jeho kvality, na modernizáciu a digitalizáciu vzdelávacieho procesu a modernizáciu školskej infraštruktúry. Zapájaním sa do projektov EÚ boli v ZŠ v roku 2021 umožnené stavebno – technické úpravy učební a nákup interiérového vybavenia, pre podporu profesijnej orientácie žiakov na odborné vzdelávanie. Vytvorili sa absentujúce učebné materiály pre technické predmety a implementovala sa výučba inovatívnou formou s využitím interaktivity. Taktiež bola zriadená nová jazyková učebňa s príslušným materiálnym vybavením a informačnými komunikačnými technológiami. Projektom sa zaviedol integrovaný knižničný systém, inovovala sa školská knižnica, obnovil sa zastaraný knižničný fond, vybavenie knižničných priestorov a vytvorila sa elektronická knižničná databáza. V rámci rozvoja voľnočasových aktivít detí a mládeže bolo vybudované nové multifunkčné ihrisko.

V škole pôsobí školský klub detí. Súčasťou školy je školská jedáleň, telocvičňa, posilňovňa, dielne a školská knižnica. Tento stav vyhovuje aj výhľadovým potrebám mesta.

Košický samosprávny kraj je zriaďovateľom **Strednej odbornej školy dopravy a služieb** (ďalej len „SOŠ“). Zatraktívením študijných odborov počet absolventov počas sledovaného obdobia narástol, čo ukazuje tabuľka č. 10. Škola pripravuje a vychováva absolventov v zameraní na cestnú dopravu, ktorí môžu študovať v odboroch prevádzka a ekonomika dopravy a dopravná akadémia. Veľkej obľube sa teší odbor ochrana osôb

⁸ Do školského obvodu patria obce: Staré, Voľa, Nacina Ves, Pusté Čemerné.

a majetku, v ktorom poskytuje škola ako prvá na Slovensku aj duálne vzdelávanie v spolupráci so súkromnými bezpečnostnými agentúrami z blízkeho okolia. Popri štúdiu sa študenti môžu zdokonaľiť v znalosti cudzích jazykov v jazykovej škole. Okrem toho má škola 3-ročný učebný odbor predavač, 2-ročné učebné odbory stavebná výroba a praktická žena a poskytuje i nadstavbové štúdium v odbore podnikanie v remeslách a službách.

Základná umelecká škola poskytuje umelecké vzdelanie v troch odboroch: hudobnom, výtvarnom a literárno – dramatickom na štyroch stupňoch štúdia.

Centrum voľného času poskytuje veľa možností pre výchovu a vzdelanie detí a mládeže vo voľnom čase. Má charakter otvoreného zariadenia, záujmová činnosť je prístupná deťom a mládeži po celý školský rok, vrátane jedného mesiaca školských prázdnin. Centrum rozvíja nielen tradičné a osvedčené aktivity, ale hľadá aj nové metódy a prevencie ochrany detí a mládeže pred všetkými druhmi sociálno – patologických javov.

Mestská knižnica, poskytuje knižnično – informačné služby širokej verejnosti. Svoje služby poskytuje pre všetky vekové skupiny obyvateľov. Používa elektronickú knižničnú databázu, no knižničný fond možno v súčasnosti považovať za zastaraný.

A.3.2 KULTÚRA, ŠPORT A RELAXÁCIA

A.3.2.1 Významné osobnosti mesta

Mesto vo svojom historickom vývoji sa môže hlásiť k svojim rodákom, ktorí sa hlásili k svojmu rodisku a svojou prácou šírili dobré meno doma i v zahraničí. Medzi takéto osobnosti sa radia:

Eduard BINDAS (1926 Strážske – 2012 Bratislava)
- popredný slovenský herec

Ján (Ivan) DANILOVIČ (1836 Strážske – 1895 Hajdúdorog)
- cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ, prekladateľ

Ján HÁK (1912 Strážske – 1991 Košice)
- maliar

Melánia NEMCOVÁ (1918 Veľký Šariš – 2006 Bratislava)
- etnografka, publicistka, choreografka

Miroslav NITKA (1932 Strážske – 1982 Poprad)
- hokejista, tréner

Vojtech OZMITZ (1931 Michalovce – 1990 Michalovce)
- výtvarník

Mikuláš ROGOVSKÝ (1923 Ulič – 2002 Košice)
- maliar, pedagóg

Paula SABOLOVÁ JELINKOVÁ (1938 Strážske)
- prozaička

Ladislav SEČĚNI/SZECHÉNYI Lászlo Jenő Mária Henrik Simon (1879 Horpács – 1935 Budapešť)
- diplomat, rakúsko-uhorský dôstojník, veľkostatkár

Ľudovít SALAJ/SZALAY Lajos (1909 Strážske – 1995 Miskolc)

- grafik

Ladislav ŠUKAJLA (1935 Strážske – 2013 Strážske)

- maliar

Mgr. Margita (Gitka) ŠUKAJLOVÁ (1952 Strážske)

- šansonierka

Vojtech TOROK (1906 Strážske – 1990)

- politik, pedagóg

Mesto pociťuje čiastočný záväzok udržiavať špecifickú formu kontaktu so svojimi rodákmi. V rámci marketingu mesta je potrebné zakomponovať účasť žijúcich osobností na rôznych prezentačných aktivitách, resp. pri pripomínaní diela už nežijúcich osobností.

A.3.2.2 Miestne atraktivity a cestovný ruch

Za účelom zhodnotenia potenciálu rozvoja cestovného ruchu je potrebné zanalyzovať jeho primárnu a sekundárnu ponuku. K primárnej ponuke zaraďujeme prírodný potenciál, kultúrny a kultúrno – historický potenciál, sekundárnu ponuku predstavujú supraštruktúra cestovného ruchu (ubytovacie a stravovacie zariadenia), infraštruktúra cestovného ruchu (turistické informačné kancelárie, cestovné kancelárie) a všeobecná infraštruktúra (športovo – rekreačné zariadenie a aktivity, kultúrno – spoločenské zariadenia a organizované podujatia). Mesto venuje náležitú pozornosť vybraným pamätihodnostiam a zaujímavostiam v meste, osobitne tým, ktoré sú v jeho vlastníctve. Podporuje aktivity a atraktivity, ktoré dotvárajú kolorit mesta. Mesto má veľký potenciál na rozvoj prímestskej a krátkodobej rekreácie a turizmu.

Medzi významný prírodný potenciál v meste radíme **Mestský park**, ktorý svojou rozlohou 14,8 ha je najväčším mestským parkom v okrese Michalovce. Rastú v ňom viaceré dreviny, ktorých vek sa odhaduje nad 100 rokov. Súčasťou mestského parku je zeleňou obklopený **amfiteáter**, ktorý je možnosťou spojenia kultúrnych aktivít v prírodnom prostredí. V parku sa nachádza aj mestská budova slúžiaca na poskytovanie občerstvenia – pohostinstvo. V blízkosti parku sa nachádza aj vína pivnica.

Pri vstupe do mestského parku sa upriamuje pozornosť na **secesný kaštieľ z prelomu 19. a 20. storočia**, ktorý je v súkromnom vlastníctve a jeho stav si vyžaduje rekonštrukciu. S kaštieľom v parku je úzko spätá **gaštanová aleja**, ktorou sa v minulosti prichádzalo ku kaštieľu a ktorá je významnou dominantou mesta. Strážske je často nazývané aj „Mestom gaštanov“. Stromoradie po obidvoch stranách cesty pozostáva z dvoch stoviek gaštanov vysadených pred 100 rokmi a aj pravidelne dosádzaných. Aleja je estetickým prvkom, najmä vykvitnutá v jari, ale aj významným príspevkom k ochrane životného prostredia.

Mesto Strážske zo severovýchodnej strany lemuje rieka Laborec s ulicou Krivošľanskou. V minulosti to bola samostatná obec Krivošľany, ktorá sa neskôr pripojila k mestu. Práve časť Krivošľany je významným miestom pre pešiu turistiku v Strážskom. Je východným bodom pre túru na **vrch Krivošľanka, Krivošľanka – Jasenovský hrad, Kalvária – Kríž, Belevarka, Kráľova studňa** a iné. Krivošľany ponúkajú aj prechádzky dedinskými uličkami, prechádzky popri rieke Laborec s pohľadom na južné úpätie Vihorlatských vrchov na ktorých sú **najsevernejšie položené vinice na Slovensku**. V okolí sa nachádzajú **zrúcaniny hradov Brekov a Jasenov** (z 13. storočia).

Cestovný ruch v meste Strážske reprezentuje návrat k prírode. Mesto je určené pre milovníkov prírody, ktorí uprednostňujú nepreľudnené miesta, individuálny prístup a aktivity vo voľnej prírode, ktorú súčasne chránia.

V meste sú postavené 4 sakrálne stavby. Sú to **Rímskokatolícky kostol Nanebovstúpenia Pána, Rímskokatolícky kostol sv. Jána Nepomúckeho v Krivošľanoch, Gréckokatolícky chrám Pánovho nanebovstúpenia, Pravoslávny chrám Nanebovstúpenia Isusa Christa a sv. Nikolaja Divotvorcu**, ktoré slúžia na duchovné vyžitie občanov. Obetiam padlým v 1. a 2. svetovej vojne boli postavené 4 pomníky. Nachádzajú sa tu tri **Národné kultúrne**

pamiatky – Rímskokatolícky kostol, Rímskokatolícka fara a Pomník padlým hrdinom 1.svetovej vojny na mestskom cintoríne.

Počas letného obdobia pre oddych, relax a športové vyžitie domácich občanov a návštevníkov je k dispozícii **letné kúpalisko**. V areáli kúpaliska s kapacitou 1000 návštevníkov sa nachádza pieskové volejbalové ihrisko, pre deti preliezky, trampolína, kolotoč a hojdačky a občerstvenie. Veľkou atrakciou v zimnom období je **korčuľovanie pod holým nebom na mestskom klzisku**. Športovisko bolo vynovené po desaťročí a jeho využívanie je aj v letných mesiacoch na športové aktivity ako tenis, nohejbal, volejbal, minifutbal, florbal a iné.

Ubytovacie zariadenia

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu sú zariadenia, ktoré pravidelne alebo príležitostne poskytujú prechodné ubytovanie návštevníkom. Patria sem hotely, penzióny, turistické ubytovne, kempingy, ostatné hromadné zariadenia a ubytovanie na súkromí.

V meste Strážske je možnosť ubytovania v malom, útulnom, **rodinnom penzióne VÁŽKA** s piatimi jedinečne zariadenými izbami, ktoré ponúkajú nielen oddych, ale aj relax spojený s wellness. Penzión je postavený krásnom prírodnom prostredí, pri brehu rieky Laborec, pod úpäťm Vihorlatských vrchov, čo mu dodáva výnimočnú atmosféru pre oddych a relax.

Stravovacie zariadenia

V meste evidujeme niekoľko zariadení pre stravovanie a občerstvenie. Nachádzajú sa tu 3 reštaurácie, pohostinstvá, rýchle občerstvenia a bary. Sú rovnomerne lokalizované po meste, určené pre celodenné stravovanie a občerstvenie. Niektoré stravovacie zariadenie poskytujú najmä služby pre rodinné oslavy a svadby. Dlhoročnou tradíciou v meste je prevádzkareň výroby a predaja zmrzliny s historickou receptúrou .

A.3.2.3 Kultúrno – informačné aktivity mesta

V oblasti kultúry pracujú v meste viaceré záujmové krúžky zriadené na referáte kultúry a športu mestského úradu. Je to spevácky zbor Rozkvet, ktorý v meste pôsobí viac ako 40 rokov. Ženy so zručnosťou ručných prác združuje krúžok paličkovanej čipky „Pavučina“, záujemcov o tvorbu slovenských i svetových spisovateľov zasa Krúžok poézie a prózy „Zrkadlenie“.

V meste vyvíjajú činnosť aj rôzne spoločenské organizácie, ktoré sú podporované z rozpočtu mesta:

- spevácka skupina Gaštanka,
- ZO (základná organizácia) Únie žien Slovenska,
- miestny spolok Slovenského červeného kríža,
- ZO Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- ZO Slovenského zväzu chovateľov.

Hlavnými miestami organizovania kultúrnych aktivít je čiastočne zrekonštruovaný Kultúrny dom, v ktorom sa nachádza mestská knižnica a referát kultúry. Mesto má k dispozícii mestskú kultúrnu sálu (bývalá kinosála) a viacúčelovú sálu, ktoré sú vhodné pre organizovanie programov, koncertov, divadiel a vystúpení. Pre organizovanie exteriérových podujatí (jarmoky, slávnosti) je v najväčšej miere využívané námestie pred mestským úradom. Každoročne sa tu organizuje najväčšia kultúrna akcia mesta „**Stražčanský jarmok**“. Je to spravidla dvojdňové podujatie, s kvalitným kultúrnym programom, výstavami a inými sprievodnými akciami. Na námestí je možnosť nakúpiť si tradičné jarmočné výrobky, dopriať si jarmočné jedlo a zábavu. Ďalším priestorom pre realizáciu kultúrnych aktivít je amfiteáter v mestskom parku, ktorý bol v roku 2022 kompletne zrekonštruovaný.

Najvyužívanejším spôsobom pre informovanie verejnosti je webová stránka: www.strazske.sk a mestský rozhlas, ktorého vysielanie zabezpečuje mestský úrad. Mesto vydáva noviny „Naše mesto“, ktoré sú považované za regionálnu tlačovinu s nákladom viac ako tisíc kusov. Noviny vychádzajú šesťkrát v roku a doručujú sa do všetkých domácností a inštitúcií v meste. Informujú o pripravovaných a uskutočnených aktivitách zo všetkých oblastí, zachytávajú najdôležitejšie udalosti. Mesto vedie aj kroniku, aby sa udalosti života zachovali aj pre budúce generácie.

A.3.2.4 Šport a rekreácia

Jednou zo základných potrieb obyvateľov mesta je športové vyžitie pre všetky vekové kategórie ako základ starostlivosti o fyzické i psychické zdravie jednotlivca. Vytváranie podmienok pre rekreačný aj organizovaný šport je úlohou mesta Strážske.

Športoviská vo vlastníctve mesta Strážske:

- Futbalový štadión
- Zimný štadión – v letných mesiacoch multifunkčná plocha
- Letné kúpalisko a plážové ihrisko na volejbal
- Tenisové kurty
- Kolkáreň
- Posilňovňa, ako súčasť futbalového štadiónu – prístupná verejnosti
- Mestská telocvičňa
- Telocvičňa v priestoroch ZŠ
- Workoutové ihrisko, ktoré je súčasťou detského ihriska
- Futbalové miniihrisko – ktoré je z dôvodu požiaru v roku 2021 nutné rekonštruovať
- Multifunkčné ihrisko v priestoroch ZŠ

V meste sú zaregistrované viaceré športové kluby, ktoré organizujú športovú činnosť pre obyvateľov mesta a blízkeho okolia, ako napr.: Športový klub, Volejbalový klub, Mestský bežecký oddiel, Oddiel kulturistiky a silového trojboja, Občianske združenie kolkárov a rekreačných športovcov, Športový kolkársky klub Strážske, Klub slovenských turistov Chemko Strážske, Tanečný aerobik, Slovenský rybársky zväz, Tenisový klub, MMA – Crossfit.

V meste sa organizuje viacero športových súťaží a majstrovstiev. Medzi najvýznamnejšie radíme **Beh oslobodenia** – novembrový pretek, ktorý sa organizuje každoročne od roku 1970. Toto podujatie patrí medzi najstaršie podujatia na Slovensku uskutočnené bez prerušenia od jeho vzniku a zúčastňuje sa na ňom približne 300 pretekárov nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. V letných mesiacoch na letnom kúpalisku už vyše 20 rokov prebieha turnaj série „A“ **Majstrovstiev Slovenska v plážovom volejbale mužov a žien**.

V posledných rokoch, s dôrazom na zdravý životný štýl a ochranu životného prostredia, sa zvýšil záujem nielen na Slovensku ale aj v meste Strážske o cyklistické aktivity, čo vyplýva aj z výsledkov dotazníkového prieskumu. Prekážkou v rozvoji tohto druhu športu je chýbajúca cyklistická infraštruktúra. Mestom Strážske prechádza jedna označená cyklotrasa s číslom 5 716, ktorá má dĺžku 16 km, ktorá je vedená po cestných komunikáciách III. triedy a spája mesto cez okolité obce s okresným mestom Michalovce.

A.3.3 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Stav životného prostredia, intenzita znečistenia lokality, pribúdanie osôb v poproduktívnom veku a zdravotná starostlivosť, úzko súvisia so zdravotným stavom obyvateľstva.

Zdravotnú starostlivosť o občanov zabezpečujú v meste viaceré privátne ambulancie všeobecného praktického lekára, pediatrické ambulancie, zubné ambulancie, ako aj ambulancie odborných lekárov. Obyvateľom sú taktiež k dispozícii dve lekárne.

Pohotovostné služby a sekundárna zdravotná starostlivosť je zabezpečovaná prostredníctvom lôžkových oddelení nemocníc v blízkom okolí – v Michalovciach, Humennom a Vranove nad Topľou. Urgentná prednemocničná zdravotná starostlivosť je zabezpečovaná stanicou rýchlej zdravotnej pomoci v Humennom a v Michalovciach.

Tabuľka č. 11: Prehľad zdravotníckych zariadení v meste Strážske

Ambulancie	Počet
Všeobecný lekár	3
Zubný lekár	4
Lekár pre deti a mládež	2
Gynekológ	1
Očný lekár	1
Neurológ	1
Lekárne	2

Zdroj: Vlastné spracovanie

A.3.4 SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

Hlavnou úlohou mesta v sociálnej oblasti je pomáhať ohrozeným skupinám obyvateľov: seniorom, zdravotne hendikepovaným a sociálne vylúčeným osobám, marginalizovaným komunitám, rodinám v zložitej životnej situácii, ľuďom bez domova. Pri pomoci sa uplatňuje princíp subsidiarity, to znamená, že v prípade ak si človek nedokáže pomôcť sám, ani s pomocou rodiny, nastupuje pomoc z vonku - od priateľov, charity, mesta či štátu. Potvrdilo sa, že z dlhodobého hľadiska je oveľa výhodnejšou prevencia a priebežné riešenie problémov ako ich prehládanie.

Na prevenciu a riešenie nepriaznivej sociálnej situácie osôb alebo rodín, na zabezpečenie ich schopností začleniť sa do spoločnosti, na riešenie uspokojovania základných potrieb, krízovej situácie a prevencie proti sociálnemu vylúčeniu je mesto Strážske vybavené personálne aj inštitucionálne. Pružne reaguje na aktuálne potreby obyvateľov, vytyčuje priority, ciele a opatrenia, ktoré pomáhajú riešiť vznikajúce sociálne problémy na miestnej úrovni.

A.3.4.1 Sociálne služby

Mesto zabezpečuje sociálne služby v súlade so zákonnými úpravami a aj nad rámec zákona. Pre svojich obyvateľov poskytuje sociálne poradenstvo, realizuje systém terénnej sociálnej práce a poskytuje opatrovateľskú službu. V sociálnej oblasti mesto implementuje viaceré projekty sociálnej práce ako napr. Národný projekt „Terénna sociálna práca“ a Dopytovo orientovaný projekt „Podpora opatrovateľskej služby v meste Strážske“.

Terénna sociálna práca sa poskytuje od roku 2009. Terénni pracovníci pomáhajú občanom mesta zmierňovať zložitú sociálnu situáciu v ich prirodzenom prostredí. Jej hlavným cieľom je komplexné riešenie sociálnej exklúzie marginalizovanej skupiny obyvateľstva žijúcej v meste. Cieľovými skupinami sú najmä obyvatelia separovanej a segregovanej rómskej komunity, občania s ťažkým zdravotným postihnutím, občania s nepriaznivým zdravotným stavom, seniori, občania vo výkone a po výkone trestu odňatia slobody, bezdomovci. Dvaja terénni sociálni pracovníci a jeden asistent poskytujú jednoduché a odborné sociálne poradenstvo, monitorovanie klientov, ochranu práv a právom chránených záujmov cieľovej skupiny, kultúrne, spoločenské a športové aktivity pre deti a rôzne iné aktivity súvisiace s výkonom terénnej sociálnej práce.

Opatrovateľská služba sa poskytuje nepretržite od roku 2003. Je to terénna forma sociálnej služby, ktorá je poskytovaná v domácom prostredí občanovi s nepriaznivým zdravotným stavom, ktorý potrebuje pomoc pri zabezpečení nevyhnutných životných úkonov, nevyhnutných prác v domácnosti, kontaktu so spoločenským prostredím. Jej cieľom je čo najdlhšie udržať občana v domácom prostredí pred nutnosťou umiestnenia do pobytového zariadenia. Mesto zamestnáva 23 opatrovateľov, ktorí poskytujú služby 25 klientom.

Základné sociálne poradenstvo poskytuje sociálny pracovník mesta jednotlivcovi alebo rodine a zahŕňa základné informácie o možnostiach riešenia problému. Usmerňuje klienta na koho sa má obrátiť, ak je potrebná odborná intervencia.

Jednorazové sociálne dávky sú peňažné dávky poskytované obyvateľom mesta v zmysle všeobecne záväzného nariadenia na preklenutie ťažkej životnej situácie. Dávky sú poskytované sociálne odkázaným občanom a občanom, ktorí sa ocitli v sociálnej núdzi spravidla rodinám s nezaopatrenými deťmi, dôchodcom a občanom vyžadujúcim si osobitnú starostlivosť.

Finančný príspevok na stravovanie dôchodcov je určený pre osoby s trvalým pobytom na území mesta Strážske a poskytuje sa v zmysle zásad pre poskytovanie finančného príspevku na stravovanie dôchodcov. Jej cieľom je denná dostupnosť teplého jedla pre seniorov a tým zlepšenie životosprávy seniorov.

Klub dôchodcov bol zriadený mestom ako preddavková organizácia. Činnosť klubu dôchodcov sa zameriava najmä na zapojenie členov klubu do aktívnej práce v rozličných záujmových činnostiach ako sú ručné práce, šitie, paličkovanie, varenie, spev, poézia. Klub organizuje kultúrne podujatia, športové podujatia, spoločenské podujatia a vzdelávacie aktivity. Činnosti sú zamerané na udržanie psychickej a fyzickej aktivity seniorov.

A.3.4.2 Pobytové formy sociálnych služieb

Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov HARMONIA

Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov HARMONIA je v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Je to zariadenie s celoročným pobytom, ktoré poskytuje starostlivosť dospelým poberateľom starobného dôchodku a dospelým občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Kapacita zariadenia je 115 prijímateľov sociálnej služby a chod zariadenia zabezpečuje 65 členný kolektív zamestnancov. Konceptiou zariadenia je podpora života človeka v prirodzenom prostredí s cieľom poskytnúť kvalitnú možnosť riešenia jeho sociálnej situácie, ktorá rešpektuje jeho práva, zabezpečuje naplnenie jeho individuálnych potrieb a možnosti osobnostného rozvoja.

Domov sociálnych služieb LIDWINA

Domov sociálnych služieb LIDWINA je určený pre ľudí s telesným a mentálnym postihnutím. Jeho zriaďovateľom je Košický samosprávny kraj. Je to zariadenie s celoročným pobytom, ktoré poskytuje zdravotnú a ošetrovateľskú starostlivosť, rehabilitačné služby, služby za účelom využívania voľného času a rozvoja pracovných zručností. V zariadení v posledných rokoch prebieha transformácia - deinštitucionálnizácia, kde sa všetka pozornosť venuje prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť. Poslaním zariadenia je poskytovať kvalitné sociálne služby prijímateľom, rozvíjať ich schopnosti a zručnosti tak, aby mohli v budúcnosti viesť samostatný život, prípadne menej využívať služby inštitúcie.

A.3.4.3 Nájomné bývanie

Pre účely nájomného bývania sú v meste vybudované 2 bytové domy na ulici Laboreckej a 1 bytový dom na ulici Obchodnej. Sú vo vlastníctve mesta a žiadateľom sa pridelujú podľa poradovníka po splnení podmienok určených vo všeobecne záväznom nariadení.

V dvoch bytových domoch na ulici Laboreckej sa nachádza 20 nízkoštandardných nájomných bytov. Boli postavené v roku 2009 s podporou Štátneho fondu rozvoja bývania. Touto výstavbou došlo k likvidácii separovanej rómskej osady a bývanie v nich našlo 120 obyvateľov. Kapacita týchto bytov je naplnená. Časť občanov, ktorí tu bývajú, využíva inštitút osobitného príjmu.

V dome na ulici Obchodnej sa nachádza 20 nájomných bytov bežného štandardu. Boli postavené v roku 2001 s podporou Štátneho fondu rozvoja bývania. Jedná sa o dvojizbové a trojizbové byty, ktoré sú dostupné pre skupinu občanov s nízkym príjmom. Kapacita obsadenosti bytov je naplnená.

A.3.4.4 Chýbajúce a nepostačujúce sociálne služby a pomoc pre obyvateľov mesta Strážske

Mesto Strážske má spracovaný **Komunitný plán sociálnych služieb mesta Strážske na roky 2016 - 2022**. Cieľom spracovania tohto dokumentu je rešpektovanie, dodržiavanie a uspokojovanie ľudských práv občanov mesta. V centre záujmu systému sociálnych služieb je zabezpečovanie základných životných podmienok a potrieb občanov tým, že sociálne služby budú otvorené a dostupné pre všetkých občanov mesta, ktorí ich v danom čase budú potrebovať. Chýbajúce alebo nepostačujúce sociálne služby sú:

- prepravná služba,
- sociálna pomoc pre občanov bez domova, útulok pre občanov bez domova,
- zariadenie dočasného bývania – poskytnutie ubytovania obyvateľom v núdzi na dobu šesť mesiacov s následným prehodnotením ich sociálnej situácie,
- služby pre osoby bez sociálneho zázemia (práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

V pomoci obyvateľom mesta absentujú aj mimovládne organizácie a agentúry. Sú to organizácie zamerané na človeka v nepriaznivej sociálnej situácii, na riešenie jeho problémov, na pomoc a podporu zlepšenia kvality života občanov.

Osoby odkázané na sociálnu pomoc majú možnosť požiadať o pomoc a sociálne služby aj organizácie a zariadenia mimo mesta Strážske. Významnou agentúrou, ktorá aktívne poskytuje služby aj obyvateľom mesta Strážske je **Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti ADOS Charitas**. Poskytuje kompletné zdravotnícke, sociálne a duchovné služby v domácom prostredí prostredníctvom skúsených zdravotných sestier, pre ľudí v terminálnom štádiu choroby, aby neumierali bez základnej zdravotnej starostlivosti, nepripravení a opustení. Služby agentúra poskytuje pacientom všetkých zdravotných poisťovní na základe indikácie obvodného alebo odborného lekára.

A.3.5 BEZPEČNOSŤ

V meste Strážske pôsobia nasledovné bezpečnostné zložky:

- Mestská polícia mesta Strážske (ďalej len „MsP)
- Obvodné oddelenie Policajného zboru v Strážskom (ďalej len „OO PZ“)
- Ekologické služby, a.s. Strážske – závodný hasičský útvar

A.3.5.1 Mestská polícia

MsP má 5 príslušníkov. Je poriadkovým útvarom mesta Strážske, ktorý zabezpečuje dodržiavanie verejného poriadku, pričom spolupôsobí pri ochrane obyvateľov mesta a iných osôb pred ohrozením ich života a zdravia, dbá o ochranu životného prostredia, s príslušnými útvarmi Policajného zboru spolupôsobí pri ochrane majetku mesta, občanov, ako aj iného majetku pred zničením, poškodením, stratou a zneužitím.

MsP tiež dbá o poriadok, hygienu a čistotu v uliciach a iných verejných priestranstvách, vykonáva kontrolu dodržiavania všeobecne záväzných nariadení mesta, objasňuje priestupky, prejednáva ich v blokovanom konaní ak tak stanovuje osobitný predpis.

Pri výkone a realizácii úloh využíva MsP služobné vozidlo a to hlavne do vzdialenejších častí mesta, tzv. motohliadky. Ďalším spôsobom výkonu sú tzv. pešie hliadky, ktoré sa využívajú hlavne v centrálnej časti mesta.

Bezpečnostný monitorovací kamerový systém v meste Strážske je vzhľadom na vek kamier, zastaranosť technológie a rozlíšiteľnosť záznamov potrebné modernizovať a rozšíriť. Nové kamery by mali byť osadené aj na takých miestach, ako sú vstupy do mesta, sídliská, autobusová a železničná stanica, vchody do škôl, okolie detských ihrísk a pod. Rastú požiadavky občanov na monitorovanie parkovísk, ako aj ďalších verejných priestorov.

Z rozpočtových prostriedkov MV SR v rámci projektu prevencie kriminality "Doplnenie kamerového systému I. etapa - Strážske" získalo mesto finančné prostriedky v sume 8 000,- EUR.

Verejný poriadok sa v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi zhoršil. Rastie počet drobných vandalských skutkov z ktorých najzávažnejší bol v roku 2021, kedy došlo k zapáleniu futbalového miniihriska.

Taktiež narastá nespokojnosť občanov zo situácie na prechodoch pre chodcov z dôvodu vysokej frekvencie dopravných prostriedkov.

Zlepšila sa situácia s odstavenými nepojazdnými vozidlami na území mesta, ktoré boli z komunikácií po výzvach priebežne odstraňované.

A.3.5.2 Policajný zbor SR

Uvedené zločky sa tiež významnou mierou podieľajú na bezpečnosti občanov, pri ochrane ich zdravia, majetku, dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky, pri odhaľovaní, zisťovaní a objasňovaní trestnej činnosti, priestupkov, pri pátraní po nezvestných a hľadaných osobách, veciach, omamných a psychotropných látkach, zbraniach a pri plnení ďalších úloh štátnej správy nevynímajúc preventívne aktivity, predovšetkým pre deti a mládež, seniorov a pod.

Dopravná nehodovosť je zaznamenávaná najmä v priestoroch križovatky ciest 1/18 a 1/74 (priechody pre chodcov v telese križovatky, ktorým prechádzajú najmä deti do školy v ranných a poobedňajších hodinách, ale i starší ľudia v poobedných a nočných hodinách smerom do kostola a späť) a taktiež v celom úseku týchto ciest, najmä v ich frekventovaných častiach napr. na Mierovej ulici pri autobusovej stanici a zdravotnom stredisku. Situácia sa čiastočne zlepšila po inštalovaní opticko – signalizačných brzd.

A.3.5.3 Hasičský útvar

Mesto Strážske zabezpečuje plnenie úloh v oblasti ochrany pred požiarmi (represívnej činnosti), vrátane ohlasovne požiarov, na základe Zmluvy o poskytovaní služieb pre zabezpečenie činností súvisiacich s požiarnou ochranou, závodným hasičským útvarom Ekologické služby, a. s., Priemyselná 720, Strážske.

A.4 ÚZEMNO – TECHNICKÁ ANALÝZA

A.4.1 DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA A TELEKOMUNIKÁCIE

Dopravné siete mesta tvoria dôležitý faktor nielen miestnych ekonomických aktivít, ale aj regionálneho rozvoja. Rozvoj dopravy prispieva k sociálno – ekonomickému uspokojovaniu potrieb obyvateľstva - umožňuje zabezpečiť koncentráciu výroby, vytvára predpoklady na rozvoj a zvyšuje efektívnosť výroby. Svojou polohou je mesto Strážske dôležitou križovatkou cestnej a železničnej dopravy v okrese.

A.4.1.1 Štátne cesty

Základ komunikačného systému tvoria cesty I. a III. triedy. Cesty I. triedy sú nositeľmi tranzitnej dopravy, nakoľko sú to cesty európskeho a celoštátneho významu. Katastrom mesta prechádza:

1/ cesta I. triedy č. I/18 , ktorá je spojnicou Vranov nad Topľou – Michalovce cez Strážske,

2/ cesta I. triedy č. I/74, ktorá je spojnicou Strážske – Humenné.

Základnú sieť dopĺňajú cesty III. triedy v smere Strážske – Pusté Čemerné - Suché a tiež v smere Strážske – Staré-Zbudza – Michalovce.

Cestné komunikácie prechádzajúce centrom mesta tvoria dôležité spojenie a hlavný dopravný ťah v trojuholníku medzi mestami Michalovce, Humenné a Vranov nad Topľou. Pripravovaná preložka štátnej cesty I/18 a I/74 po

rozšírenie počtu parkovacích miest by bolo v budúcnosti nevyhnutné aj v prípade budovania nových zariadení občianskej vybavenosti. Limitujúcim faktorom pre kvalitnejšie riešenie statickej dopravy je nedostatok verejných plôch, ktoré by mesto vedelo využiť na prípadné rozšírenie miestnych komunikácií, ako aj na vybudovanie nových parkovacích plôch. Možným riešením je vybudovanie záchytného parkoviska v intraviláne mesta, ako aj zavedenie rezidentského parkovania na existujúcich parkovacích plochách.

A.4.1.4 Železničná doprava

Mesto Strážske je dôležitou križovatkou železničnej dopravy. Železničná stanica je situovaná v intraviláne mesta. Stanica leží na trati č. 191 Michalčany – Łupków v Poľsku. Jedná sa o železničnú trať, ktorá spája mesto Strážske s jeho okresným mestom Michalovce. V juhozápadnej časti ústí do tejto trate železničná trať č. 193, ktorá spája Prešov a Humenné cez Vranov nad Topľou a Strážske. Na železničnej stanici v meste Strážske sa nachádza 7 dopravných, 1 manipulačná a 5 odstavných koľají. Táto skutočnosť, ako aj poloha mesta medzi okresnými mestami a blízkosť hraníc s Poľskom a Ukrajinou, je predpokladom pre uvažovanie o meste Strážske ako o dopravnej križovatke a prekládkovom uzle tovarov. Obsluha územia osobnou a nákladnou železničnou prepravou sa v najbližšom období ďalej skvalitní, k čomu prispeje obnova elektrifikácie trate na úseku Bánovce nad Ondavou – Humenné.

A.4.1.5 Prímestská doprava

Mesto Strážske tvorí administratívnu hranicu medzi Košickým a Prešovským samosprávnym krajom. Prímestskú autobusovú dopravu na území košického kraja zabezpečuje Košický samosprávny kraj a prímestskú autobusovú dopravu na území prešovského kraja zabezpečuje Prešovský samosprávny kraj, ktorí na základe uzatvorených zmlúv o službách vo verejnom záujme s vybranými dopravnými spoločnosťami financujú vzniknuté straty z objednaných dopravných výkonov. Na území mesta dopravcu vo verejnom záujme vykonáva dopravná spoločnosť ARRIVA Michalovce a.s. a SAD Humenné a.s. Diaľkové linky mimo regiónu a medzištátnu dopravu zabezpečuje spoločnosť EUROBus. Počet osôb, ktoré využívajú autobusovú prepravu, z roka na rok klesá, čo je spôsobené hlavne preferovaním osobnej prepravy zo strany obyvateľstva, a meniacou sa demografickou situáciou v meste. Demografický vývoj či nárast kúpnej sily obyvateľstva, ktorý sa prejavil zvýšením stupňa motorizácie zmenil aj štruktúru cestujúcich, využívajúcich rôzne druhy osobitného cestovného. Cestujúci na cestovanie môžu využívať platbu v hotovosti u vodiča autobusu alebo čipovú kartu, ktorá šetri čas vodičovi aj cestujúcim pri nástupe do autobusu. Čipové karty je možné dobíjať online z pohodlia domova alebo kedykoľvek a kdekoľvek bez potreby mať so sebou hotovosť. Pokiaľ má byť prímestská autobusová doprava pre cestujúcich atraktívna, je tiež potrebné pokračovať v modernizácii vozového parku a v zavádzaní informačných technológií (SMART City technológie) v miestach zastavovania prímestskej autobusovej dopravy, vrátane autobusovej stanice. Spoje umožňujú prestup na prímestské a diaľkové autobusové spoje na 3 autobusových zastávkach a autobusovej stanici.

A.4.1.6 Letecká doprava

Najbližšie letisko v Košiciach je vzdialené 76 km a v Poprade, so vzdialenosťou 153 km v smere cez Prešov.

A.4.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

A.4.2.1 Zásobovanie pitnou vodou, odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Mesto Strážske je zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu napojeného na Východoslovenskú vodárenskú sústavu s hlavným vodným zdrojom vodárenskou nádržou Starina. Vodné zdroje juhovýchodne od mesta na ľavom brehu Laborca sa v súčasnosti nevyužívajú a majú charakter rezervného vodného zdroja. Prevádzkovateľom sústavy je Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s. Košice. Areál Priemyselného parku Chemko je zásobovaný vodou z vlastného zásobovacieho systému. Voda je odoberaná z rieky Ondava v Kučine a

na pitné účely upravovaná v Úpravni pitnej vody. Mesto Strážske je odkanalizované jednotnou kanalizáciou s čistením odpadových vôd na mechanicko – biologickej čistiarni odpadových vôd (ďalej len „ČOV“). Kanalizačná sieť je vybudovaná tak, že umožňuje napojenie 100 % obyvateľov mesta. ČOV je postavená v južnej časti v blízkosti domovej zástavby. V roku 2013 bolo po rekonštrukcii ČOV povolené trvalé užívanie objektov vodnej stavby „Rekonštrukcia ČOV Strážske“. Platnosť súčasného povolenia na vypúšťanie odpadových vôd do recipientu Laborec je do 30. 6. 2026 s podmienkou pre prevádzkovateľa Východoslovenskú vodárenskú spoločnosť, a. s. Košice vypracovať projektovú dokumentáciu na novú ČOV alebo realizáciu technických úprav, ktorými by sa komplexne riešili aktuálne problémy na ČOV Strážske: zrušenie odľahčovacieho objektu V2 v areáli ČOV, zrealizovanie odtokového potrubia z ČOV priamo do recipientu Laborec a navýšenie kapacity ČOV pre potenciálne odkanalizovanie obcí v blízkom okolí mesta Strážske (zdroj: *Rozhodnutie OU Michalovce č. OU-MI-OSZP-2020/010777-005 zo dňa 1. 7. 2020*).

A.4.2.2 Zásobovanie elektrickou energiou

Mesto je zabezpečené dostatočnou kapacitou elektrickej energie, ktorej dodávateľom sú MAGNA ENERGIA a.s. a Východoslovenská energetika a.s. (ďalej len „VSE“). V súvislosti s budovaním minioceliarne v roku 2009 bola vybudovaná nová distribučná sústava z Voján do Strážskeho s výkonom 400 kW. Na rieke Laborec bola súkromným investorom v intraviláne mesta vybudovaná malá vodná elektráreň s predpokladaným ročným výkonom približne 2 000 MWh. Ide o regulačnú vodnú elektráreň, ktorá prostredníctvom VSE dodáva energiu priamo do existujúcej elektrickej sústavy.

A.4.2.3 Zásobovanie plynom

Dodatkami plynu je pokryté celé územie mesta, pričom hlavným dodávateľom je Slovenský plynárenský priemysel, a.s. a MET Slovakia, a.s.

A.4.2.4 Tepelné hospodárstvo

Potreby tepla na vykurovanie a prípravu teplej úžitkovej vody sú pre koncových odberateľov (a koncových spotrebiteľov) v meste Strážske zabezpečované dvomi alternatívami:

- odber tepla zo systému centrálného zásobovania teplom (ďalej len „CZT“)
- zo samostatných decentralizovaných zdrojov tepla s primárnym palivom – zemným plynom (častočne sa predpokladá spotreba palivového dreva a uhlia, max. do 5%)

Väčšina bytových, aj nebytových budov, napr. administratívnych budov, kultúrno-spoločenských a športových objektov, materských škôl a základných škôl v správe mesta, alebo iných objektov vo vlastníctve súkromných subjektov, je zásobovaná zo sústavy centrálného zásobovania teplom s napojením na centrálny zdroj tepla s palivom zemný plyn a zvyšok je zásobovaný zo samostatných (decentralizovaných) zdrojov výroby tepla spaľovaním zemného plynu.

Dodávka tepla na území mesta v rámci systému CZT je zabezpečovaná z jedného centrálného zdroja tepla. Od 1.1.2018 došlo k zmene poskytovateľa služieb výroby, dodávky a distribúcie tepla z CZT zo spoločnosti Domspráv s.r.o. Michalovce na spoločnosť KOOR Východ s.r.o. Na základe analýz vyplývajúcich z dovtedajšej prevádzky tepelného hospodárstva s ohľadom na odhadovaný budúci vývoj spotreby tepla v meste Strážske boli novým prevádzkovateľom CZT navrhnuté nevyhnutné opatrenia modernizácie a plánovanej technologickej obnovy, ktoré boli predložené mestskému zastupiteľstvu na jeseň roku 2018. Po prevzatí prevádzky systému CZT boli identifikované technologické časti, ktoré vyžadovali okamžitú výmenu, resp. rekonštrukciu. Celková dĺžka rozvodov tepla systému CZT je 3 756 m. Z toho 1 920 m tvoria primárne rozvody a 1 836 m sekundárne rozvody tepla. Celková dĺžka už zrekonštruovaných primárnych rozvodov tepla je 1 648 m.

V roku 2022 bola aktualizovaná „Konceptia rozvoja mesta Strážske v tepelnej energetike“, ktorej úlohou je vytvorenie podmienok pre systémový rozvoj sústav tepelných zariadení na území mesta s cieľom zabezpečiť spoľahlivosť a bezpečnosť dodávky tepla, hospodárnosť pri výrobe, rozvoje a spotrebe tepla na princípe trvalo

udržateľného rozvoja, s dôrazom na ochranu životného prostredia a v súlade so zámermi energetickej politiky Slovenskej republiky a záväznými legislatívnymi predpismi v oblasti energetiky.

A.4.2.5 Verejné osvetlenie

Verejné osvetlenie v meste je riešené na betónových a oceľových stĺpoch. Sústava verejného osvetlenia pozostáva z 334 svetelných bodov, z ktorých je v súčasnosti 142 ks LED o výkone 30W a 118 ks dvojtrubicových svietidiel o výkone 36W. Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia bola realizovaná v roku 2011 z nenávratného finančného príspevku. Rekonštruované boli ulice Mierová, Vihorlatská a Osloboditeľov, ktoré tvoria hlavné cestné ťahy. Zároveň došlo k výmene rozvádzačov, ako aj poistkovej a svorkovnicovej výzbroje jednotlivých oceľových stožiarov a káblové vedenia v zemi. V rokoch 2017-2020 mesto postupne vykonalo výmenu 77 ks svietidiel za LED osvetlenie z vlastných zdrojov, typ svietidla SGS254 SON – T400W K I. V niektorých lokalitách mesta boli nainštalované súmrakové stmievače verejného osvetlenia.

A.4.2.6 Odpadové hospodárstvo

Na zabezpečenie úloh v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi má mesto zriadenú vlastnú samostatnú príspevkovú organizáciu s právnou subjektivitou - Mestský podnik služieb mesta Strážske, ktorý zabezpečuje odvoz odpadov aj v ďalších šiestich obciach. Zber a preprava komunálneho odpadu je zabezpečovaná 1 až 2-krát týždenne a v prípade objemného komunálneho odpadu MsPS zabezpečuje zber a prepravu každý posledný piatok v mesiaci. Komunálne odpady z mesta sa zneškodňujú na skládke spoločnosti REMKO Sirník, s. r. o. Košice; skládka Myslína - Lúčky Humenné. Biologický rozložiteľný kuchynský odpad z domácností v bytových domoch sa vyváža na prevádzku spoločnosti FÚRA, s.r.o. Rozhanovce v Sobranciach.

Mesto Strážske na svojom území zabezpečuje a umožňuje triedený zber týchto zložiek komunálneho odpadu za účelom ich zhodnotenia: papier a lepenka, sklo, plasty, kovové odpady, viacvrstvé kombinované materiály tzv. tetrapaky, biologicky rozložiteľný kuchynský odpad z domácností (ďalej len „BRKO“) a iné. Pri bytových domoch sú umiestnené viackomorové kontajnery a hnedé kontajnery na BRKO. V rodinných domoch je triedený zber zabezpečovaný tzv. vrecovým systémom. V rámci predchádzania vzniku odpadov mesto zabezpečilo pre rodinné domy kompostéry o objeme cca 1 liter na 1 m² zelenej plochy s individuálnym kompostovaním bez vývozného cyklu.

MsPS zabezpečuje mobilný sezónny zber biologicky rozložiteľného odpadu pristavením veľkoobjemových kontajnerov najmenej dvakrát do roka, a to v jarnom a jesennom období a tiež mobilný zber elektroodpadu trikrát do roka.

Občania mesta majú k dispozícii dva zberné dvory:

- **v prevádzke Technických služieb** (zberný dvor na Obchodnej ulici č.257), kde je možné bezplatne priniesť:
 - odpady z domácností s obsahom škodlivín, napr. opotrebované batérie a akumulátory, žiarivky, odpadové motorové oleje, obaly od farieb,
 - elektroodpad z domácností,
 - jedlé oleje a tuky,
 - biologicky rozložiteľný odpad (tzv. zelený odpad),
 - objemný odpad,
 - za úhradu drobný stavebný odpad.
- **v prevádzke Haly triedeného zberu** (zberný dvor na ulici Agátovej č. 211), kde je možné bezplatne priniesť:
 - odpady z papiera a lepenky,
 - plasty,
 - sklo,
 - kovové obaly,
 - drevené obaly,
 - viacvrstvé kombinované materiály tzv. tetrapaky.

Tabuľka č. 12: Množstvo vytriedených odpadov, ktoré boli zhodnotené za posledné 2 roky

	Druh vytriedeného odpadu a množstvo v tonách za roky 2020 a 2021											
	Papier a lepenka	Sklo	VKM	Kovy	Elektro odpad spolu	Jedlé oleje a tuky	Oleje iné	Šatstvo	Plasty	BRKO	Drevo	BRO
Spolu rok 2020	75,755	54,707	2,847	219,847	13,201	0,225	0,36	4,55	29,221	0	27,4	58,25
Spolu rok 2021	77,701	55,827	4,481	516,8482	11,726	0,355	0,82	5,9	42,994	14,21	33	48,6
Rozdiel 2021-2020	1,946	1,12	1,634	297,0012	-1,475	0,13	0,46	1,35	13,773	14,21	5,6	-9,65

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka č. 13: Množstvo odpadov t tonách za rok zneškodnené na skládke za posledné 2 roky

ODPAD		Množstvo v tonách za rok		
Katalógové číslo	druh	v roku 2020	v roku 2021	rozdiel
				2021-2020
200301	zmesový komunálny odpad	900,783	932,81	32,027
200308	drobný stavebný odpad - obyvatelia	46,01	94,47	48,46
200307	objemný odpad	274,12	312,18	38,06
200203	odpad z cintorína	12,65	10,83	-1,82

Zdroj: Vlastné spracovanie

A.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Životné prostredie je prítomné všade okolo nás a človek je jeho súčasťou. Je základom a podmienkou samotného bytia. Potreba ochrany životného prostredia sa v poslednom období dostáva do povedomia spoločnosti. Týka sa takých vážnych tém, akými sú napríklad strata biodiverzity, nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, environmentálne záťaž a pod., ktoré sú z veľkej časti dôsledkom ľudskej činnosti. Ak chceme zachovať priaznivý stav životného prostredia a dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja, je nevyhnutné zmeniť naše myslenie a spôsob života už teraz.

A.5.1 OVZDUŠIE

Stav ovzdušia v meste Strážske ovplyvňujú veľké, stredné a malé zdroje znečisťovania ovzdušia umiestnené v priemyselnom parku Chemko a na území mesta, lokálne kúreniská v rodinných domoch, emisie z dopravy, ale aj prenos emisií zo vzdialených zdrojov.

Najvýznamnejšími zdrojmi z hľadiska znečisťovania ovzdušia na území mesta sú:

- Duslo, a.s., Šaľa, prevádzka Strážske
- TP 2, s.r.o., Strážske,

V meste je umiestnená jedna meracia stanica Slovenského hydrometeorologického ústavu (ďalej len „SHMÚ“). Nachádza sa v centre mesta na voľnom priestranstve medzi domami, záhradami a parkovou zeleňou cca 1,5 km východ-juhovýchodne od areálu Chemko. V blízkosti stanice vedie cesta prvej triedy Michalovce-Prešov, ktorá je od stanice oddelená stromovou alejou.

Na stanici sú merané hodnoty znečisťujúcich látok PM₁₀ a PM_{2,5}. Rozhodujúcimi lokálnymi zdrojmi prašného znečistenia sú:

- lokálne vykurovanie na tuhé palivá,
- emisie z výfukov automobilov a oderu pneumatík,
- resuspenzia tuhých častí z povrchov ciest (nedostatočné čistenie ulíc, zimný posyp ciest),
- minerálny prach zo stavenísk
- malé a stredné lokálne zdroje prevádzkované na území mesta
- diaľkový prenos tuhých častíc PM₁₀.

Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt (ďalej len „LH“) na ochranu zdravia ľudí pre PM₁₀ a PM_{2,5}, sa za roky 2016-2021 uvádza v tabuľke č. 14.

Tabuľka č. 14: Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu zdravia ľudí v meste Strážske

Znečisťujúca látka	PM ₁₀		PM _{2,5}
	24 hod.	1 rok	1 rok
Limitná hodnota v µg.m ⁻³	50	40	28
Max. povolený počet prekročení za rok	35		
2016	10	22,0	19,0
2017	30	27,0	22,0
2018	15	25,0	19,0
2019	20	23,0	19,0
2020	5	20,0	16,0
2021	12	22,0	18,0

Zdroj: SHMÚ, Správa o kvalite ovzdušia v SR na rok 2021

Limitná hodnota pre priemernú dennú koncentráciu PM₁₀ nesmie prekročiť 50 µg·m⁻³ viac než 35-krát v priebehu kalendárneho roka. V roku 2021 táto hodnota bola prekročená iba 12 krát.

A.5.2 VODA

Katastrálnym územím mesta v smere sever – juh preteká rieka Laborec, spadajúca do povodia rieky Bodrog. Územím mesta preteká jej pravobrežný prítok – Strážsky potok, ktorý slúži na odvádzanie vôd z povrchového odtoku z areálu Chemko a vyčistených odpadových vôd z mestskej ČOV. Riečnu sieť na území mesta dopĺňa kanál Duša.

Podzemné vody predstavujú hlavný zdroj pitnej vody a podmieňujú stupeň hospodárskeho rozvoja spoločnosti a životnej úrovne obyvateľstva.

V katastri mesta je udržiavaný rezervný vodárenský zdroj pre mesto Strážske a okolité obce. Jeho prevádzkovateľom je VVS, a. s. Košice. Nachádza sa na pravostrannej nive rieky Laborec v juhovýchodnej časti mesta. Jeho kapacita je 12,2 l.s⁻¹. Vodárenský zdroj je od roku 1989 nevyužívaný. S čerpaním podzemnej vody pre zásobovanie obyvateľstva sa uvažuje len v prípade odstávky prírodného potrubia z vodárenskej nádrže Starina. SHMÚ sleduje kvalitu podzemných vôd na území mesta v dvoch sondách Štátnej hydrologickej siete kvality podzemných vôd Slovenska. Ide o sondy v útvare medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov dolného toku Laborca, hydrogeologický rajón Q 108.

V sonde číslo 1170, ktorá sa nachádza v mestskom parku, je vykonávaný základný fyzikálnochemický rozbor a ďalšie ukazovatele: stopové prvky, celkový organický uhlík, terénne ukazovatele, farmaceutiká a per a polyfluóralkylované zlúčeniny v intervale 2 x ročne. V roku 2021 bola raz zaznamenaná vyššia hodnota obsahu dusičnanov v podzemnej vode.

V sonde č. 3144, ktorá sa nachádza v severnej časti katastra (pri odbočke k chate Diana) sú stanovované dusíkaté látky. V roku 2021 nebolo zaznamenané prekročenie limitov pre podzemné vody (zdroj: SHMÚ, Katalóg kvality podzemných vôd Slovenska).

Územie Slovenska je súčasťou medzinárodných povodí Dunaja a Visly, v rámci ktorých sú podľa prirodzených hydrologických hraníc vymedzené čiastkové povodia. Mestom pretekajúca rieka Laborec patrí do čiastkového povodia Bodrogu, v medzinárodnom povodí Dunaja (úmorie Čierneho mora).

V rámci mesta sú kvalitatívne ukazovatele **povrchových vôd** sledované v Strážskom potoku v mieste jeho ústia do Laborca.

Namerané hodnoty jednotlivých ukazovateľov boli štatisticky spracované a zhodnotený bol súlad/nesúlad s prílohou č. 1 Požiadavky na kvalitu povrchovej vody Časť A až Časť E NV SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v znení neskorších predpisov.

Požiadavky na kvalitu povrchovej vody pre skupinu nesyntetických látok boli dodržané pri všetkých odberoch, pre skupinu všeobecných ukazovateľov bol prekročovaný ukazovateľ biochemická spotreba kyslíka, chemická

spotreba kyslíka Cr, celkový organický uhlík, celkový dusík a vápnik. Pre skupinu syntetických látok bol prekročený ročný priemer v ukazovateľoch fluórantén a PCB.

Ekologický potenciál je hodnotený číslom 4, nedosahuje dobrý chemický stav celkový a chemický stav bez všadeprítomných látok.

Kvalita vody rieky Laborec je sledovaná na odberovom mieste Petrovce nad Laborcom, kde je vykonávané základné a prevádzkové monitorovanie a je to reprezentatívne odberové miesto pre ekologický a chemický stav. Podľa posledných výsledkov hodnotenia kvality vody bolo zistené, že povrchové vody v tomto odberovom mieste vyhovujú požiadavkám na kvalitu vody podľa NV SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd s výnimkou ukazovateľov chemická spotreba kyslíka Cr, dusitanový dusík, nepolárne extrahovateľné látky a absorbované organické halogény (zdroj: MŽP SR, SHMÚ: Hodnotenie údajov z monitorovania kvality povrchovej vody za rok 2021; MŽP SR, SHMÚ: Vodný plán Slovenska, Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja).

A.5.3 PÔDA

Celková katastrálna výmera mesta Strážske je 2 477 ha. Súčasnú krajinnú štruktúru mesta Strážske tvoria lesy 41,5%, zastavané plochy 18,14%, vodné plochy 3,36% a ostatné plochy 6,38%. Orná pôda zaberá 23,31%, trvalé trávne porasty 2,98%, záhrady 1,91%, vinice 1,67% a ovocné sady sú zastúpené v krajinskej štruktúre 0,71%. Celková rozloha lesov je 953,60 ha, ktoré sú tvorené zdravými porastmi 23,87%, porasty s prvými príznakmi poškodenia 42,16%, porasty mierne poškodené 30,69%, porasty stredne poškodené 1,55%, porasty silne až veľmi silne poškodené 1,73%. Pôdne typy na území mesta sú fluvizeme, kambizeme, pseudogleje a rendziny s indexom poľnohospodárskeho potenciálu 14,35% pre prvú triedu s najnižším potenciálom, 48,23% pre druhú triedu so stredným potenciálom a 37,42% pre tretiu triedu s najvyšším potenciálom. Z pohľadu kontaminácie pôdy sú relatívne čisté pôdy zastúpené 42,47%, pričom nekontaminované pôdy - resp. mierne kontaminované tvoria 57,53%. Ekologická stabilita územia má 44,87% ekologicky stabilného priestoru, 13,67% ekologicky stredne stabilného priestoru a 41,45% ekologicky nestabilného priestoru. Tým vyššia je hodnota ekologickej stability celého územia, čím je na území vyšší podiel prvkov s prírodným charakterom. Ekologická stabilita je dôležitá schopnosť ekosystému existovať pri normálnom pôsobení faktorov prostredia vrátane tých extrémov, na ktoré sú ekosystémy dlhodobo adaptované.

A.5.4 STARÉ EKOLOGICKÉ ZÁŤAŽE

Pre územie mesta na rozhraní okresov Michalovce, Humenné a Vranov nad Topľou bola typická vysoká koncentrácia chemickej výroby, ktorá predstavovala výrazné zaťaženie životného prostredia. Napriek vysokým investíciám chemických závodov určených na skvalitnenie životného prostredia je aj v súčasnosti toto územie jedným z najzaťaženejších na Slovensku. Východné Slovensko je jedným zo štyroch miest sveta, kde zdokumentovali najväčší výskyt PCB, toxických zlúčenín, ktoré ohrozujú endokrinný, imunitný, nervový a reprodukčný systém. V tejto súvislosti je dané územie označované ako „trojuholník smrti“.

Na území mesta Strážske sú evidované a monitorované 4 environmentálne záťaž, z toho jedna záťaž je sanovaná, jedna je zaradená do registra B ako potvrdená záťaž a dve sú pravdepodobné environmentálne záťaž zaradené do registra A.

Tabuľka č.15: Zoznam registrovaných a sanovaných environmentálnych záťaží

Názov environmentálnej záťaže	Charakter záťaže	Popis
Strážske – Chemko – časť výrobného areálu	Register A Pravdepodobná environmentálna záťaž	Kontaminácia výrobného areálu sa predpokladá predovšetkým v dôsledku priemyselnej výroby a manipulácie s PCB. Zistená bola aj kontaminácia NEL.
Strážske – Chemko- odpadový kanál	Register B Environmentálna záťaž	Kontaminácia prostredia PCB bola preukázaná viacerými prácami.
Strážske – Sklady s látkami PCB	Register A Pravdepodobná environmentálna záťaž	Identifikované sklady – Ošipáreň a Bývalá Tepláreň
Strážske- ČS PHM	Register C Sanovaná lokalita	ČS PHM Slovnaft bola zlikvidovaná v roku 2005, kedy sa zistila kontaminácia zemín iba v okolí úložiska. Sanácia podzemnej vody a zeminy bola ukončená 19.12.2006.

Zdroj: Enviroportál, informačný systém environmentálnych záťaží

A.6 SWOT ANALÝZA

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Obsahuje hlavné zistenia a porovnania za poslednú dekádu vývoja mesta Strážske. Je spracovaná na základe dotazníkového prieskumu obyvateľov, stretnutí s obyvateľmi, podnikateľmi, zástupcami neziskového sektoru, MsÚ a organizácií zriadených mestom pre jednotlivé oblasti PHRSR:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p><u>Poloha v regióne a charakter mesta</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Križovatka medzi okresnými mestami Michalovce, Humenné, Vranov nad Topľou – dobrá dostupnosť okresných miest do 15 km▪ Križovatka medzi krajskými mestami Košice a Prešov – dobrá dostupnosť krajských miest do 65 km▪ Dostupnosť mesta cestnou a železničnou dopravou zo všetkých smerov▪ Pohodlná dostupnosť všetkých lokalít mesta▪ Mikroregionálne centrum obchodu, služieb, kultúry a športu▪ Vhodné podmienky pre nových investorov▪ Príroda a okolie mesta sú vhodné pre širokú škálu voľnočasových aktivít <p><u>Činnosť samosprávy a komunikácia</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Príprava strategických dokumentov a investičných zámerov mesta▪ Spolupráca mesta s partnermi v zahraničí▪ Vydávanie dvojmesačníka Naše Mesto▪ Dobré finančné hospodárenie mesta <p><u>Dostupnosť bývania, technickej a občianskej vybavenosti</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Vybudovaná technická infraštruktúra▪ Prítomnosť ambulantnej zdravotníckej infraštruktúry▪ Zabezpečenie sociálnych služieb pre seniorov, zdravotne a mentálne postihnutých a sociálne slabších vrátane opatrovateľskej služby▪ Zrekonštruované a vybavené budovy škôl▪ Vybudovaná sieť športovísk, športových zariadení a prítomnosť športových klubov v meste▪ Existencia mestskej knižnice▪ Amfiteáter v mestskom parku▪ Postupná obnova miestnych komunikácií a chodníkov	<p><u>Populačný vývoj, sociálne zabezpečenie</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Úbytok obyvateľstva, odliv mladých ľudí▪ Starnutie populácie a zvyšovanie tlaku na zabezpečovanie sociálnych služieb▪ Rastúci počet obyvateľov ohrozených chudobou▪ Prevaha vysťahovaných nad prisťahovanými do mesta▪ Vnímanie minoritnej rómskej populácie majoritným obyvateľstvom <p><u>Zamestnanosť</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Úbytok kvalifikovanej pracovnej sily▪ Absencia podnikateľského inkubátora▪ Ponuka pracovných príležitostí nekorešpondujúca s ponukou pracovných síl▪ Odliv investorov▪ Absencia sociálneho podniku <p><u>Dopravná infraštruktúra</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Prevaha individuálnej dopravy nad nemotorovou▪ Chýbajúce cyklotrasy a turistické chodníky na území mesta▪ Chýbajúce diaľničné/ rýchlostné prepojenie mesta▪ Hlavná dopravná tepna prechádza stredom mesta▪ Oddiaľovanie vybudovania cestného obchvatu mesta▪ Chýbajúci kruhový objazd▪ Zvyšujúci sa počet osobných aut▪ Nedostatočná kapacita parkovacích plôch▪ Stav miestnych komunikácií a chodníkov <p><u>Kultúrne podujatia a kultúrna infraštruktúra</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Slabé financovanie kultúry / nedostatok financií▪ Slabnúci záujem o kultúrne podujatia▪ Absencia koncepcie rozvoja kultúrnej infraštruktúry▪ Energetická náročnosť a zlý technický stav budov slúžiacich pre kultúru

<p><u>Vzdelávanie</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Široká ponuka voľnočasových aktivít▪ Dostatočná ponuka umeleckého vzdelávania▪ Existencia MŠ, ZŠ, SOŠ, CVČ, ZUŠ a jazykovej školy	<p><u>Vzdelávanie</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Nedostatočná kapacita miest v MŠ▪ Nedostatočná ponuka aktivít pre stretávanie sa mladých ľudí (študentov SŠ a VŠ)▪ Energetická náročnosť budov▪ Nedostatočné pokrytie rýchlym internetom vo všetkých vzdelávacích inštitúciách▪ Chýbajúce vybavenie škôl, vrátane ZUŠ na zabezpečenie plynulého dištančného vzdelávania <p><u>Životné prostredie a klimatické zmeny</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Narastajúce množstvo nepriepustných plôch▪ Slabé adaptačné opatrenia na klimatické zmeny▪ Energetická náročnosť neobnovených verejných budov▪ Znečistenie územia v súvislosti s chemickou výrobou – sklady s PCB látkami a odpadový kanál (staré environmentálne záťaž v PP Chemko)▪ Zlý zdravotný stav časti drevín v mestskom parku a v rámci verejnej zelene v meste <p><u>Bezpečnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Zastaraný kamerový monitorovací systém▪ Zastaraný vozový park MsP▪ Absencia iných donucovacích prostriedkov napr. služobný pes▪ Ohrozená bezpečnosť mesta neprispôsobivými občanmi, vandalmi <p><u>Atraktivita mesta</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Absentujúca infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu – ubytovacie kapacity, cyklotrasy▪ Nedostatočné atrakcie pre návštevníkov▪ Rezervy mesta v oblasti marketingu▪ Málo atraktívny mestský park, chátrajúci kaštieľ▪ Slabá ponúka stravovacích zariadení
<p>PRÍLEŽITOSTI</p>	<p>OHROZENIA</p>
<ul style="list-style-type: none">▪ Blízkosť hraníc s Maďarskom, Poľskom a Ukrajinou▪ Rozvíjať partnerstvá s mestami▪ Blízkosť Zemplínskej Šíravy, Veľkej a Malej Domaše▪ Trend aktívne tráviť voľný čas, predpoklady pre pešiu turistiku a cykloturistiku▪ Osloviť podnikateľov a firmy na spoluprácu „donor“ kultúry pre príslušný rok▪ Živý folklór v regióne▪ Progresívny nárast využívania IT a virtuálnej komunikácie	<ul style="list-style-type: none">▪ Nepriaznivý demografický vývoj▪ Zmena legislatívy, ktorá sa prejavuje zvyšovaním administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)▪ Dopad pandémie COVID – 19 na financovanie služieb mesta a sociálne dopady na obyvateľstvo▪ Zvyšujúce sa výdavky na opatrovateľskú službu

<ul style="list-style-type: none">▪ Podpora priorít Plánu obnovy a Programového vyhlásenia vlády▪ Čerpanie nenávratných finančných prostriedkov na rozvoj mesta▪ Možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci programu aktivačných prác a menších obecných služieb v rámci NP Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny regionálna zamestnanosť▪ Zvýšenie úrovne vytriedenia odpadov▪ Výstavba/postupná rekonštrukcia základnej technickej infraštruktúry (ČOV a pod.)▪ Stúpajúci záujem o obnoviteľné zdroje energií	<ul style="list-style-type: none">▪ Zanedbanie existujúceho stavu školských zariadení▪ Zvýšenie počtu žiakov s poruchami učenia a správania▪ Absencia diaľničného prepojenia▪ Negatívny vplyv výrobných podnikov na obytné územie mesta▪ Nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ▪ Vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií NFP▪ Absencia pracovných pozícií s pridanou hodnotou / neatraktívne finančné ohodnotenie zamestnancov v regióne▪ Využívanie lacnej pracovnej sily z Rumunska, Ukrajiny a pod.▪ Zmena rozloženia zrážok v roku a zvýšenie priemernej teploty vzduchu▪ Územie znečistené PCB látkami▪ Rýchle tempo inovácií v technológiách (potreba pravidelného financovania)▪ Kybernetické hrozby
---	---

STRATEGICKO PROGRAMOVÁ ČASŤ

Z pohľadu ďalšieho rozvoja mesta Strážske je dôležité presne zdefinovať rámce rozvoja mesta s výhľadom do roku 2030.

Rozvojová stratégia mesta Strážske vychádza z **vízie**, ktorá predstavuje dosiahnutie želaného stavu v roku 2030, ale tiež zo zistení uvedených v analytickej časti dokumentu, zo SWOT analýzy a dotazníkového prieskumu obyvateľov mesta. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont.

B.1 ŠTRUKTÚRA ROZVOJOVEJ STRATÉGIE MESTA

Hlavný cieľ definuje cieľový stav mesta po implementácii rozvojovej stratégie definovanej v tomto dokumente.

Strategické ciele sú definované prostredníctvom **priorít**, ktoré podrobnejšie špecifikujú jednotlivé prioritné oblasti rozvojovej stratégie.

Jednotlivé priority sú ďalej zdefinované prostredníctvom **opatrení a aktivít**, ktoré spoločne s projektovými zámermi konkretizujú a špecifikujú jednotlivé priority a k nim príslušné strategické ciele.

VÍZIA MESTA STRÁŽSKE DO ROKU 2030

MESTO STRÁŽSKE S OBNOVENOU EKONOMICKOU AKTIVITOU REŠPEKTUJÚCE GLOBÁLNY DOPYT A VÝZVY, KTORÉ POSKYTNE KVALITNÉ SLUŽBY A ZVÝŠI KVALITU PROSTREDIA

HLAVNÝ CIEĽ

V ROKU 2030 MESTO STRÁŽSKE S EFEKTÍVNÝM A INTELIGENTNÝM SPRAVOVANÍM BUDE ATRAKTÍVNÝM MESTOM PRE ŽIVOT OBYVATEĽOV.

PRIORITY

1. EKONOMICKY AKTÍVNE MESTO
2. ZELENÉ A KLUDNÉ MESTO POSKYTUJÚCE KVALITNÉ SLUŽBY

Priorita 1 Ekonomicky aktívne mesto

Strategický cieľ 1.1 Obnovenie priemyslu a vznik nových podnikateľských subjektov a zaistenie zamestnanosti

KPI⁹: Zvýšenie miestneho HDP / Počet pracovných miest v meste / Percentuálny podiel nezamestnanosti / Počet aktívnych podnikateľských subjektov vrátane živnosti / Počet nových investorov na podporu využitia brownfield priestoru a zaistenie zamestnanosti v meste / Transparentná ponúka na využívanie komerčných priestorov za výhodné ceny, aby boli zaistené komfortné služby v meste / Poskytnutie priestorov na vzdelávacie kurzy v rozvoji podnikania.

- Špecifický cieľ 1.1.1 Podpora podnikateľského prostredia
- Špecifický cieľ 1.1.2 Podpora a podnety pre realizáciu udržateľného poľnohospodárstva so zameraním na rastlinnú a živočíšnu výrobu v meste a okolí
- Špecifický cieľ 1.1.3 Podpora vzniku nových podnikateľských subjektov a živností

Strategický cieľ 1.2 Zvýšenie turistickej atraktívnosti mesta a regiónu

KPI: Celkový počet turistov v sezóne / Počet prenocovaní v meste / Dostatočné turistické značenie turistických tras / Realizácia a prevádzka informačného miesta / Podpora miestnych produktov a podnikateľov / Snaha o vytvorenie efektívnej komunikácie v rámci regiónu pre dosiahnutie turistiky v meste a okolí mesta / Vytvorenie, modernizácia turistického portálu a aplikácie pre rezervácie, informácie, zobrazenie tras pre využitie turistiky a pritiažnutie turistov do mesta a okolia.

- Špecifický cieľ 1.2.1 Vytvorenie balíčka služieb pre aktívnu a kľudnú rodinnú dovolenku a trávenie voľného času
- Špecifický cieľ 1.2.2 Dobudovanie kvalitnej turistickej infraštruktúry
- Špecifický cieľ 1.2.3 Efektívna komunikácia pre podporu turizmu

Strategický cieľ 1.3 Kvalitne dopravne vybavené mesto

KPI: Počet km nových cyklotrás / Prepojenosť cyklistických trás a peších tras pre bezpečnú dopravu / Napojenie na ďalšie turistické ciele v regióne / Vytvorenie konceptu parkovacej politiky / Počet vytvorenia nových parkovacích miest a rekonštrukcia súčasných.

- Špecifický cieľ 1.3.1 Realizácia cyklistických trás a peších trás
- Špecifický cieľ 1.3.2 Realizácia nových prvkov dopravnej infraštruktúry a rekonštrukcia súčasných
- Špecifický cieľ 1.3.3 Realizácia parkovacej politiky a dobudovanie parkovacích kapacít

Strategický cieľ 1.4. Moderný rozvoj mesta

KPI: Počet nových bytových jednotiek / Počet nových alebo rekonštruovaných verejných priestranstiev / Dať príležitosť umelcom na zakrytie nevzhľadných objektov v meste „painting wall“ / Revitalizácia mestského parku / Obnova mobiliáru v meste / Využívanie senzorov a elektronizácia k sledovaniu spotreby / Diaľkové ovládanie v krízových situáciách „ facility management / Automatické generovanie vyúčtovania pre tretie subjekty.

⁹ KPI (Key Performance Indicator) - **Kľúčové ukazovatele výkonnosti**, sa používajú na meranie efektívnosti rôznych procesov v čase. Môžu slúžiť ako metrika pre výkonnosť ako celku, ale aj pre hodnotenie výkonnosti konkrétnejších procesov.

- Špecifický cieľ 1.4.1 Budovanie nového mestského bývania, modernizácia a rekonštrukcia terajších budov
- Špecifický cieľ 1.4.2 Zavedenie efektívnych nástrojov pre správu majetku
- Špecifický cieľ 1.4.3 Budovanie nových, rekonštrukcia a údržba nových mestských relaxačných miest
- Špecifický cieľ 1.4.4 Posilnenie ostatných služieb v meste

Strategický cieľ 1.5 Realizácia kvalitného mestského prostredia

KPI: Množstvo odpadu / Podiel triedeného odpadu / Realizovaný výkon OZE / Realizácia novej výsadby / Riešenie vodozadŕžných opatrení v meste / Podpora pre využitie obnoviteľných zdrojov energie, motivácia obyvateľov mesta pre znižovanie spotreby – mesto ako príklad napr. pravidelné informovanie o dosiahnutých výsledkoch zníženia spotreby.

- Špecifický cieľ 1.5.1 Realizácia zeleného a zdravého verejného prostredia vrátane adaptačných opatrení na zmenu klímy
- Špecifický cieľ 1.5.2 Znižovanie tvorby odpadov, zlepšenie triedenia komunálneho odpadu
- Špecifický cieľ 1.5.3 Realizácia a podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie a snahy o zníženie spotreby

Priorita 2 Zelené kľudné mesto poskytujúce kvalitné služby

Strategický cieľ 2.1 Zavedenie moderného fungovania mesta

KPI: Počet elektronických služieb mesta / Počet užívateľov elektronickej identity / Počet zelektrizovaných procesov / Využitelnosť jednotlivých elektronických služieb / Optimalizácia a elektronizácia agend a procesov mesta / Realizácia nových prvkov bezpečnosti do mesta a modernizácia kamerového systému, krízového riadenia a komunikácia / Podpora a modernizácia vybavenia MsP.

- Špecifický cieľ 2.1.1 Zaviesť elektronickú identitu, elektronické služby a efektívnu komunikáciu
- Špecifický cieľ 2.1.2 Zavedenie efektívnych elektronických nástrojov a ich integrácia
- Špecifický cieľ 2.1.3 Zaisťovanie bezpečnosti vrátane kybernetickej a podpora prevencie kriminality

Strategický cieľ 2.2 Otvorené a plánované mesto

KPI: Počet osôb s trvalým pobytom / Riešenia pre participáciu obyvateľov mesta napr. rozhodovanie o dôležitých záležitostiach v meste / Realizácia strategického plánovania, projektové a dotačné riešenie.

- Špecifický cieľ 2.2.1 Zapojenie verejnosti do rozhodovania mesta
- Špecifický cieľ 2.2.2 Realizácia a aktualizácia strategických plánov mesta

Strategický cieľ 2.3 Dostupné sociálne a zdravotné služby

KPI: Počet kriminálnych prípadov / Percentuálna spokojnosť s kvalitou zdravotníckych služieb / Pomoc s jazykovou bariérou u cudzincov – rôzne formy kurzov / Podpora opatrovateľskej služby v meste – starostlivosť o seniorov / Podpora TSP – podpora sociálne slabým, predchádzanie nezamestnanosti alebo závislosti .

- Špecifický cieľ 2.3.1 Podpora programov na integráciu cudzincov a predchádzanie problémov
- Špecifický cieľ 2.3.2 Zaisťovanie kvalitnej dostupnej zdravotnej starostlivosti
- Špecifický cieľ 2.3.3 Podpora aktivít pre sociálne odkázaných občanov a pre osoby so zdravotným znevýhodnením

Strategický cieľ 2.4 Dostatočné voľnočasové využitie

KPI: Percentuálny podiel podporených športových a kultúrnych akcií / Rekonštrukcia námestia, verejných priestranstiev a doplnenie mobiliáru v meste / Podpora športových klubov na území mesta – akcií a aktivít vrátane možnosti pre vlastné športovanie / Podpora kultúrnych a spoločenských akcií v meste vrátane komunitného života – možnosť poskytnutia priestorov.

- Špecifický cieľ 2.4.1 Budovanie nových, rekonštrukcia, alebo modernizácia súčasných verejných priestranstiev a športovísk
- Špecifický cieľ 2.4.2 Podpora športových akcií a aktivít so zameraním na zdravý životný štýl
- Špecifický cieľ 2.4.3 Podpora kultúrnych a spoločenských akcií a komunitného života

Strategický cieľ 2.5 Zaisťovanie dostupného miestneho vzdelania

KPI: Počet žiakov v ZŠ/ Počet žiakov na SOŠ/ Počet realizovaných rozvojových projektov mesta vs. počet v príprave / Celkový objem vynaložených prostriedkov na realizáciu rozvojových projektov v meste / Počet zamestnancov preškolených v rámci ďalšieho vzdelávania / Podpora najrôznejších vzdelávacích kurzov pre zvýšenie kvalifikácie a technologickej gramotnosti / Podpora a regulácia na moderné trendy vrátane zapojenia do rôznych projektov na rozšírenie skúsenosti.

- Špecifický cieľ 2.5.1 Kvalitný rozvoj vzdelávacích kapacít na území mesta – základné, stredné školy
- Špecifický cieľ 2.5.2 Podpora programov pre ďalšie vzdelávanie občanov
- Špecifický cieľ 2.5.3 Podpora ďalšieho vzdelávania zamestnancov mesta

B.2 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám.

Priorita 1 Ekonomicky aktívne mesto

Mesto Strážske čelí negatívnemu trendu poklesu počtu obyvateľov, v spojení so starnutím populácie. To na jednej strane vytvára potrebu vytvorenia podmienok pre zabezpečenie širokej škály služieb pre obyvateľstvo, na strane druhej je výzvou pre zvrátenie tohto trendu prostredníctvom nárastu počtu obyvateľov. Spoločným prvkom v oboch prípadoch je zvyšovanie kvality života v meste, ako základného predpokladu zvyšovania atraktivity mesta pre novo prichádzajúcich obyvateľov, ale i nárastu spokojnosti súčasných obyvateľov, reflektujúc potreby oboch skupín.

Táto priorita je zameraná na oblasť rozvoja kvalitných služieb, ktoré mesto bude poskytovať svojim obyvateľom. Ide najmä o sociálne služby, vzdelávacie služby, služby v oblasti kultúry a trávenia voľného času ale tiež o služby súvisiace so zabezpečením bývania, komunitného života a bezpečnosti obyvateľov.

Mesto má obmedzené možnosti a nástroje na podporu ekonomiky, jedným z nich je jeho majetok, ktorý môže využívať na podporu lokálnej ekonomiky a rozvoj mesta. Svoj ekonomický rozvoj vidí najmä v podpore partnerstiev, podnikateľských klastrov a konkurencieschopnej ekonomike. Cieľom je podpora rozvoja ekonomických činností, vytváranie podmienok pre rozvoj malých a stredných podnikov – existujúcich i novo vznikajúcich, zameraných na poskytovanie služieb, produktov a činností s vyššou pridanou hodnotou. Prioritou mesta v oblasti ekonomiky je rozvoj mestského turizmu, ktorý predstavuje ďalší z potenciálov územia, ktorý je schopný generovať významné benefity v oblasti ekonomiky územia ako i tvorby pracovných miest.

Strategický cieľ 1.1 Obnovenie priemyslu a vznik nových podnikateľských subjektov a zaistenie zamestnanosti

Možnosti zamestnania pre obyvateľov mesta úzko súvisia s vytváraním podmienok pre podnikateľské subjekty. Preto bude dôležité hľadať možnosti podpory vytvárania pracovných pozícií, resp. podpory pre začínajúcich podnikateľov. Stabilizácia ľudských zdrojov v meste, ponuka pracovných príležitostí, bude podporená nasledovnými aktivitami.

Špecifický cieľ / Opatrenie		Projekt / Aktivity
1.1.1	Podpora podnikateľského prostredia	<ul style="list-style-type: none">▪ Podpora nových investorov – na zaistenie zamestnanosti v meste▪ Podporovať nahrádzanie existujúcich výrobných technológií novými ekologickejšími postupmi
1.1.2	Podpora a podnety pre realizáciu udržateľného poľnohospodárstva so zameraním na rastlinnú a živočíšnu výrobu v meste a okolí	<ul style="list-style-type: none">▪ Podpora poľnohospodárskych subjektov▪ Podpora malých fariem / živnostníkov▪ Podpora udržateľnosti poľnohospodárstva v regióne▪ Spolupráca a podpora výučby žiakov SOŠ pre zvýšenie záujmu a rozvíjanie kreativity v poľnohospodárstve a príprava kvalitných absolventov pre budúce povolanie a uplatnenie sa na trhu práce
1.1.3	Podpora vzniku nových podnikateľských subjektov a živností	<ul style="list-style-type: none">▪ Príprava budov a technických podmienok pre vznik nových a podporu súčasných služieb v meste▪ Rekonštrukcia budovy U2▪ Ponúkať služby školiaceho strediska na usporadúvanie vzdelanostných kurzov pre podnikateľské subjekty a živnostníkov▪ Podporovať sociálne podnikanie▪ Zmapovať vhodné priestory a pozemky na území mesta, vhodné pre lokalizáciu služieb a maloobchodu▪ Pravidelne informovať o voľných nebytových priestoroch v meste na regionálnej úrovni▪ Obmedziť vznik a rozvoj podnikateľských aktivít s negatívnymi vplyvmi na kvalitu života v meste

Strategický cieľ 1.2 Zvýšenie turistickej atraktívnosti mesta a regiónu

Mesto Strážske disponuje širokou škálou možností pre oblasť turizmu a cestovného ruchu, avšak je potrebné sa zamerať na tvorbu uceleného produktu cestovného ruchu, ktorý obsahovo integruje už existujúce prvky prírodného, kultúrneho a historického potenciálu mesta (napr. mestský park a pagaštanová aleja). Mesto disponuje prírodným potenciálom a možnosťami športového vyžitia, ktoré sú jedným prvkom turizmu. V neposlednom rade je nutná intenzívna spolupráca s priamymi aktérmi a vlastníkami turistickej infraštruktúry. Je potrebné vyzdvihnúť a podporiť potrebu budovania mesta ako turistického uzla – oblasti Zemplínskej šíravy.

Špecifický cieľ / Opatrenie		Projekt / Aktivity
1.2.1	Vytvorenie balíčka služieb pre aktívnu a kľudnú rodinnú dovolenku a trávenie voľného času	<ul style="list-style-type: none">▪ Vytvorenie balíčka služieb pre rozvoj turizmu a pre aktívnych občanov mesta▪ Spolupráca s partnermi z regiónu s cieľom vytvorenia spoločnej koncepcie, napr. MAS DUŠA, o.z., Zemplínska oblasťná organizácia cestovného ruchu Dolný Zemplín a iné▪ Zverejniť zoznam atraktivít na web stránku mesta▪ Vydať informačný leták pre návštevníkov mesta s orientačnou mapou
1.2.2	Dobudovanie kvalitnej turistickej infraštruktúry	<ul style="list-style-type: none">▪ Dostatočné turistické značenie trás▪ Podpora miestnych produktov (víno, med...)▪ Realizácia informačnej tabule▪ Propagácia atraktivít mesta v parku a v meste hravou formou – interaktívne a náučné tabule▪ Vytvorenie moderných efektívnych prvkov v meste s cieľom návštevnosti mesta – realizácia „selfie - point“▪ Vybudovanie vyhlídkovej veže
1.2.3	Efektívna komunikácia pre podporu turizmu	<ul style="list-style-type: none">▪ Spolupráca s partnermi z regiónu Zemplín za účelom podpory turizmu▪ Spolupráca s miestnym podnikateľským sektorom za účelom podpory turizmu

Strategický cieľ 1.3 Kvalitne dopravne vybavené mesto

Hlavným problémom v oblasti dopravy, ktorý bude s veľkou pravdepodobnosťou pretrvávajúť počas celého desaťročia, je vysoká zaťaženosť ciest I. triedy automobilovou dopravou. Narastajúci počet vozidiel spôsobuje nadmerné poškodzovanie komunikácií, vrátane ciest v správe mesta, ako aj problémy s parkovaním vozidiel, ktoré sa v centre mesta nepodarilo eliminovať systémom regulovaného parkovania.

V rámci budovania dopravných systémov, ktoré významným spôsobom šetria životné prostredie, sa v posledných rokoch veľký dôraz kladie na rozvoj cyklo dopravy. Rozvoj cyklo dopravy v meste Strážske je potrebné zamerať nielen na rozvoj cykloturistiky ako dôležitého segmentu cestovného ruchu, ale smerovať aj na zabezpečenie mestskej mobility smerom k priemyselnej zóne, ktorá sa nachádza v areály CHemka a umožnenie bezkolíznej dopravnej obsluhy územia mesta.

Špecifický cieľ / Opatrenie		Projekt / Aktivity
1.3.1	Realizácia cyklistických trás a peších trás	<ul style="list-style-type: none">▪ Spolupráca s partnermi z regiónu s cieľom vytvorenia spoločnej koncepcie budovania cyklotrás▪ Spolupráca s podnikateľským sektorom mesta na možnostiach budovania cyklotrás a doplnkovej infraštruktúry s cieľom dopravy zamestnancov do práce▪ Vysporiadanie vlastníckych vzťahov▪ Vybudovanie cyklistických chodníkov, resp. značiť cyklotrasy v meste ako alternatívu voči doprave motorovými vozidlami v meste▪ Vybudovanie cyklistického chodníka pozdĺž Laborca (v smere od Michaloviec na Humenné)▪ Vybudovanie prvkov cyklistickej infraštruktúry v blízkosti cyklochodníkov

		<ul style="list-style-type: none">▪ Vybudovanie stojísk na bicykle pri pošte a obchodných domoch v meste▪ Vytvorenie cyklostojísk pri školách a CVČ▪ Doplnková infraštruktúra pre cyklistov
1.3.2	Realizácia nových prvkov dopravnej infraštruktúry a rekonštrukcia súčasných	<ul style="list-style-type: none">▪ Osadenie spomaľovačov rýchlosti, meračov rýchlosti, vyznačenie prechodov pre chodcov, osvetlenia, ako aj ďalšie bezpečnostné prvky▪ Podpora verejnej / prímestskej dopravy▪ Iniciácia vybudovania kruhového objazdu▪ Dobudovanie / rekonštrukcia ciest k pozemkom napr. ulica Za záhradami▪ Skvalitnenie odvodňovacích rigolov popri komunikáciách (vyčistenie, spriechodnenie, poprípade výstavba ďalších)▪ Zvýšenie bezpečnosti priechodov pre chodcov – debarierizácia komunikácií v meste▪ Rekonštrukcia a dobudovanie miestnych komunikácií
1.3.3	Realizácia parkovacej politiky a dobudovanie parkovacích kapacít	<ul style="list-style-type: none">▪ Rekonštrukcia prípadne rozšírenie existujúcich parkovísk▪ Vytváranie záchytných parkovísk▪ Zonácia parkovania – zavedenie rezidentného parkovania▪ Rozvíjať SMART riešenia pri prevádzke a správe parkovísk▪ Pri novej výstavbe uprednostňovať budovanie vsakovacích systémov pod parkoviskami▪ Riešenie situácie na ulici Družstevnej

Strategický cieľ 1.4. Moderný rozvoj mesta

Prioritou mesta v nasledujúcich obdobiach bude jednak zabezpečenie funkčnosti súčasného stavu infraštruktúry, ale aj jej postupné rozširovanie do ďalších lokalít v úzkej nadväznosti na územný plán mesta. Nemenej významným faktorom je kvalitatívny rozvoj technickej infraštruktúry, t.j. využívanie moderných technológií pri jej rozvoji a modernizácii, zohľadňujúc vplyv na klimatické zmeny.

Špecifický cieľ / Opatrenie	Projekt / Aktivity
1.4.1 Budovanie nového mestského bývania, modernizácia a rekonštrukcia terajších budov	<ul style="list-style-type: none">▪ Vytvoriť príležitosti pre „paiting wall“ zakrytie nevzhľadných objektov▪ Účelová komunikácia s majiteľmi schátraných objektov v meste, prioritne kaštiela▪ Navýšenie počtu nájomných bytov resp. rodinnej zástavby▪ Zabezpečiť územno – plánovaciú, projektovú právnu, majetkovú a infraštruktúrnú prípravu plôch, určených na výstavbu bytových a rodinných domov▪ Do systému mestských nájomných bytov začleniť aj tzv. štartovacie byty pre mladé rodiny
1.4.2 Zavedenie efektívnych nástrojov pre správu majetku	<ul style="list-style-type: none">▪ Realizácia projektov energetických úspor mestských budov podľa výsledkov auditov

		<ul style="list-style-type: none">Zavedenie efektívneho facility managementu s využitím SMART technológií (digitálna údržba budov)Monitoring a efektívne nakupovanie energiíModernizácia tepelného hospodárstva (kotelne a rozvody)Budovanie efektívnych spôsobov vykurovania a ohrevu
1.4.3	Budovanie nových, rekonštrukcia a údržba nových mestských relaxačných miest	<ul style="list-style-type: none">Využitie nábrežia a samotnej rieky Laborec – dobudovaním oddychovo-relaxačných zón/ vodné aktivity/ piesková pláž a príjazdová cestaVybudovanie oddychovo – relaxačných zón v mestskom parkuRozvoj kúpaliskovej zónyZabezpečiť takú intenzitu a spôsob kosenia aby sa nepoškodila biodiverzita a napomáhalo sa zadržiavaniu dažďovej vody
1.4.4	Posilnenie ostatných služieb v meste	<ul style="list-style-type: none">Rozšírenie kapacity cintorínaEvidencia hrobových miestRealizácia opatrení na znížovanie energetickej náročnosti budovy domu smútkuVybudovanie toaliet a prívodu vody v parku pri amfiteátriÚdržba a starostlivosť o kryty civilnej ochrany

Strategický cieľ 1.5 Realizácia kvalitného mestského prostredia

Opatrenia v oblasti starostlivosti o verejnú zeleň smerovať k zachovaniu a podpore biodiverzity, t.j. rozmanitosti živočíšnych a rastlinných druhov a k tomu zameraným adaptačným opatreniam na zmenu klímy. Na druhej strane bude venovaná pozornosť nepôvodným, inváznym druhom rastlín v snahe zabrániť ich ďalšiemu šíreniu.

Mesto Strážske je najmä v letnom období silne prehriaté, podlieha suchu a nedostatku vody, preto je nutné hľadať riešenia, ktoré zastavia rizikový trend poklesu zrážok. Cieľom je tiež posilniť zodpovednosť všetkých zainteresovaných zlepšiť ochranu vody, ako súčasť novej vodnej kultúry. Ak trend ubúdania zrážok v Strážskom bude pokračovať aj v budúcnosti, perspektíva je veľmi riziková z hľadiska klímy.

Napriek postupnému zvyšovaniu podielu vytriedených odpadov v meste je stále percento vytriedenia nedostatočné. Dôraz sa kladie na predchádzanie vzniku odpadov a čiernych skládok s cieľom minimalizácie negatívnych účinkov vzniku a nakladania s odpadmi na zdravie a životné prostredie.

Špecifický cieľ / Opatrenie	Projekt / Aktivity
1.5.1 Realizácia zeleného a zdravého verejného prostredia vrátane adaptačných opatrení na zmenu klímy	<ul style="list-style-type: none">Dokončenie pasportizácie verejnej zelene – mestský park, nové sídlisko.Príprava a realizácia projektu revitalizácie mestského parkuRegenerácia vnútroblokového priestoru Okružná – DružstevnáPríprava a realizácia projektov regenerácie medziblokových priestorov (ul. Vihorlatská, Osloboditeľov – Komenského – Mierová)Motivácia obyvateľov sídlisk k spolupráci v rámci starostlivosti o zeleň

		<ul style="list-style-type: none">▪ Príprava a realizácia projektu revitalizácie parčíka pri železničnej stanici▪ Pokračovanie v revitalizácii pagaštanovej aleje▪ Realizácia vodozádržných opatrení pri MsÚ a ZŠ▪ Vytvorenie akčného plánu vodozádržných opatrení z budov v majetku mesta s cieľom efektívneho zachytávania zrážkovej vody (napr. formou dažďových záhrad)▪ Osvetová činnosť v školách a škôlke pre zachovanie biodiverzity▪ Podporovať a uplatňovať technológie na ochranu biodiverzity a zelenej infraštruktúry na podporu a adaptácie na zmenu klímy
1.5.2	Znižovanie tvorby odpadov, zlepšenie triedenia komunálneho odpadu	<ul style="list-style-type: none">▪ Výstavba zberného dvora na ul. Obchodnej.▪ Modernizácia strojov a zariadení na zbernom dvore ul. Agátová▪ Znižovanie tvorby odpadov vybudovaním Re-use centra (na opätovné využitie starých, ale funkčných vecí)▪ Vyčlenenie priestoru pre komunálne odpady vhodné na prípravu na opätovné použitie a vykonávanie prípravy na opätovné použitie▪ Skvalitnenie triedeného zberu, zvyšovanie motivácie obyvateľov pre triedenie komunálneho odpadu▪ Vytvorenie uzamykateľných kontajnerových stojísk s vybetónovanou plochou a identifikáciou vstupu občanov▪ Výmena, príp. oprava, zatraktívnenie kontajnerov na triedené zložky komunálneho odpadu▪ Výstavba kompostoviska v meste Strážske▪ Zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu, hlavne tzv. zeleného odpadu z mestského parku a verejnej zelene v intraviláne mesta▪ Zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad, ktorý občania nekompostujú v domácich kompostéroch▪ Realizácia informačných aktivít a kampaní pre občanov na predchádzanie vzniku odpadov.▪ Osvetová činnosť z oblasti odpadového hospodárstva v školách a škôlke▪ Minimalizovanie využívania jednorazových obalov pri podujatiach organizovaných samosprávou▪ Predchádzanie vzniku čiernych skládok, dôsledné uplatňovanie postihov
1.5.3	Realizácia a podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie a snahy o zníženie spotreby	<ul style="list-style-type: none">▪ V zmysle vypracovaných energetických auditov verejných budov realizácia opatrení na využitie alternatívnych zdrojov energie – napr. fotovoltaické solárne panely, tepelné

		čerpádlá a na zníženie spotreby energií – napr. reguláciou vykurovacích sústav
		▪ Osvetová činnosť pre občanov mesta v oblasti využitia alternatívnych zdrojov energií v rodinných domoch

Priorita 2 Zelené kľudné mesto poskytujúce kvalitné služby

Strategický cieľ 2.1 Zavedenie moderného fungovania mesta

Súčasný stav technologického pokroku ponúka možnosti ako zabezpečiť rozvoj mestskej infraštruktúry a budovania inteligentných miest. Nové informačné a komunikačné technológie budú použité pre zlepšenie funkčnosti samosprávy, dlhodobej udržateľnosti, zvýšenie bezpečnosti a životnej úrovne obyvateľov mesta. Smart riešenia v oblasti budovania inteligentných infraštruktúr, zlepšenia životného prostredia či efektívneho využitia zdrojov by mali napomôcť urobiť zo Strážskeho moderné mesto, z ktorého sa jeho obyvatelia nebudú mať dôvod sťahovať. Cieľom tohto procesu je dosiahnutie zmeny správania obyvateľov v súlade s princípmi udržateľného rozvoja.

Špecifický cieľ / Opatrenie		Projekt / Aktivity
2.1.1	Zaviest' elektronickú identitu, elektronické služby a efektívnu komunikáciu	<ul style="list-style-type: none">▪ Realizácia aktivít smerujúcich k efektívnemu a kvalitnému výkonu verejnej moci▪ Rozvíjať SMART riešenia na zlepšenie komunikácie občanov s mestom▪ Podporovať rozvoj digitálnej prepojenosti domácností v meste▪ Zavedenie SMS hlásnika
2.1.2	Zavedenie efektívnych elektronických nástrojov a ich integrácia	<ul style="list-style-type: none">▪ Zjednodušiť / optimalizovať administratívne postupy jednotlivých organizačných útvarov mesta a umožniť ich vybavenie elektronicky▪ Integrovanie jednotlivých systémov▪ Podpora SMART nástrojov pre participáciu občanov
2.1.3	Zaistenie bezpečnosti vrátane kybernetickej a podpora prevencie kriminality	<ul style="list-style-type: none">▪ Rozšírenie a modernizácia kamerového systému▪ Podpora modernizácie vybavenia mestskej polície (napr. defibrilátor)▪ Zavedenie nových prvkov bezpečnosti v meste▪ Preventívne pôsobiť na dopravné správanie obyvateľov využívajúcich nové trendové spôsoby prepravy (napr. elektrické kolobežky) s cieľom zabezpečenia bezpečnosti chodcov▪ Podpora a modernizácia nových prvkov bezpečnosti, krízového riadenia a podpora integrovaných záchranných zložiek vrátane komunikácie▪ Riešenie kybernetickej bezpečnosti formou vzdelávania▪ Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice

Strategický cieľ 2.2 Otvorené a plánované mesto

Špecifický cieľ / Opatrenie	Projekt / Aktivity
2.2.1	Zapojenie verejnosti do rozhodovania mesta Zapájanie občanov do rozhodovania o dieľčích zásahoch v meste formou ankiet a dotazníkov
2.2.2	Realizácia, aktualizácia strategických plánov mesta Pravidelná aktualizácia a reporting Spolupráca s ostatnými samosprávami Strategické plánovanie a realizácia plánov

Strategický cieľ 2.3 Dostupné sociálne a zdravotné služby

Nepriaznivý demografický vývoj (stúpajúci priemerný vek obyvateľov) a zhoršujúca sa finančná situácia ohrozených skupín (seniori, nezamestnaní, neúplné rodiny a pod.) budú mať za následok zvýšené požiadavky na funkčný systém sociálnych služieb. Z tohto dôvodu sa mesto v budúcom období zameria na dobudovanie sociálnej infraštruktúry, zvyšovanie kvality poskytovaných služieb, priblíženie sociálnych služieb obyvateľom a na rozvoj oblasti sociálnych služieb v súlade s cieľmi a prioritami Komunitného plánu sociálnych služieb mesta. Silnou stránkou mesta v tejto oblasti je dlhodobo realizovaný proces poskytovania širokej škály sociálnych služieb poskytovaných či už terénou sociálnou službou a opatrovateľskou službou alebo pobytovou formou v sociálnych zariadeniach.

Špecifický cieľ / Opatrenie	Projekt / Aktivity
2.3.1	Podpora programov na integráciu cudzincov a predchádzanie problémov <ul style="list-style-type: none">Integrovanie cudzincov a menších do bežného života a pracovného prostrediaPoskytovanie terénnych sociálnych služiebPodpora a spolupráca na udržateľnosti poskytovania kurzu slovenského jazyka v meste
2.3.2	Zaistenie kvalitnej dostupnej zdravotnej starostlivosti <ul style="list-style-type: none">Podpora dostupnosti zdravotnej starostlivostiVytváranie vhodných podmienok pre existujúce a novovzniknuté zdravotné ambulancie za účelom dostupnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti v mestePodpora aktivít zameraných na boj proti všetkým závislostiam pre mladých ľudí a ľudí z ohrozených skupínPodpora informatívnych kampaní napr. v oblasti očkovania (COVID, osýpky, chrípka a.i.) testovania (COVID a. i.)Podporovať prevenciu civilizačných ochorení so zreteľom vplyvu starých environmentálnych záťažíDostupnosť verejného defibrilátora v meste
2.3.3	Podpora aktivít pre sociálne odkázaných občanov a pre osoby so zdravotným znevýhodnením <ul style="list-style-type: none">Vytvorenie sociálneho podnikuPodpora voľnočasových, vzdelávacích, športových, kultúrnych a duchovných aktivít pre seniorov prostredníctvom klubu dôchodcov a Jednoty dôchodcov SlovenskaPodpora cirkevných a neziskových organizácií pre podporu aktivít a starostlivosť pre sociálne odkázaných občanovŠpeciálne poradenstvo a nedostatkové sociálne služby zmluvne zabezpečiť u príslušných registrovaných subjektov

		<ul style="list-style-type: none">▪ Zabezpečovať poradenské a vzdelávacie aktivity pre osoby, starajúce sa o seniorov a osoby so zdravotným postihnutím▪ Zabezpečovať pravidelné vzdelávanie na zvyšovanie odborných znalostí zamestnancov poskytujúcich sociálne služby▪ Zabezpečenie stravovania dôchodcov – možnosť teplého jedla▪ Aktualizovať „Komunitný plán sociálnych služieb“▪ Vypracovať „Konceptiu poskytovania sociálnych služieb mesta Strážske“▪ Poskytovanie opatrovateľskej služby v meste▪ Poskytovanie terénnych sociálnych služieb▪ Odstraňovanie bariér, brániacim postihnutým osobám začleneniu sa do spoločnosti
--	--	---

Strategický cieľ 2.4 Dostatočné voľnočasové využitie

Zdravý životný štýl u všetkých generácií obyvateľov mesta je základom kvality života. Je potrebné zabezpečiť dobrý prístup k možnostiam pre šport a fyzickú aktivitu jednak športovým klubom a športovým organizáciám, ale aj pre celú verejnosť, vytvárať otvorené športoviská prístupne pre každého obyvateľa mesta, pre udržiavanie mentálneho a fyzického zdravia. Kultúra ako predmet dedičstva a histórie hrá dôležitú úlohu pri zvyšovaní atraktívnosti mesta a posilňovaní jeho identity. Je zároveň významným potenciálom využiteľným v podnikaní v oblasti cestovného ruchu, umožňujúcim zlepšenie ekonomickej situácie a zlepšenie zamestnanosti.

História mesta je bohatá na osobnosti kultúrneho života celoslovenského významu, ktoré tu žili a pôsobili. Nezanedbateľný prínos pre kultúru ma aj tunajšia Základná umelecká škola a Centrum voľného času.

Mesto podporuje kultúru v meste - zabezpečuje okrem nakupovaných kultúrnych programov aj priestory pre spoločenské podujatia a klubovú či záujmovú činnosť. Prioritou Mesta je aj naďalej zvyšovať záujem obyvateľov o kultúru a šport.

Špecifický cieľ / Opatrenie	Projekt / Aktivity
2.4.1 Budovanie nových, rekonštrukcia alebo modernizácia súčasných verejných priestranstiev a športovísk	<ul style="list-style-type: none">• Rekonštrukcia námestia• Rekonštrukcia a výstavba relaxačných miest v medzi blokových priestoroch a parku• Obnova mestského mobiliáru (lavičky, koše, informačné tabule, a pod.)• Rekonštrukcia futbalového miniihriska• Vybudovanie detského ihriska v mestskom parku a sfunkčnenie futbalového ihriska v parku• Vybudovanie lavičiek / altánku – „Bielý topol“• Vybudovanie ihriska pre voľnočasové aktivity pri nízkoštandardných bytoch pre komunitu MRK• Obnova atletickej dráhy pri futbalovom štadióne• Vybudovanie atletickej dráhy pri multifunkčnom ihrisku• Zníženie energetickej náročnosti mestskej telocvične• Rekonštrukcie budov športovísk za účelom zníženia energetickej náročnosti• Zastrešenie klziska• Vybudovanie lanových dráh• Vybudovanie detského ihriska na Laboreckej ulici•

2.4.2	Podpora športových akcií a aktivít so zameraním na zdravý životný štýl	<ul style="list-style-type: none">• Doplnenie mobiliáru do parku a vnútroblokových priestorov• Vytvorenie „workoutových“ ihrísk• Vytvorenie náučného chodníka pre peších v parku• Zvýšiť kvalitu infraštruktúry slúžiacej pre pohybové, športové a voľnočasové aktivity všetkých skupín obyvateľov• Podporovať činnosť športových klubov a organizácií zabezpečujúcich činnosti v oblasti voľnočasových aktivít• Podporiť vybudovanie/vznik klubu mladých
2.4.3	Podpora kultúrnych a spoločenských akcií a komunitného života	<ul style="list-style-type: none">• Zabezpečenie grantovej podpory pre rozvoj kultúry a kultúrnych podujatí• Výskum a analýza publika• Podporovať a propagovať tradičné kultúrne podujatia (aj v priestoroch amfiteátra) ako faktor pozitívneho imidžu mesta a možný zdroj zvýšenia príjmov pre podnikateľské subjekty v oblasti služieb• Zaviest' nové kultúrne činnosti – Mestské kultúrne leto, festival...• Spropagovanie knižnice na zvýšenie záujmu čitateľov formou doplnkových činností, napr. besedy• Podpora folklóru, ako výrazného kultúrno-historického prvku v našej oblasti – rozvoj FS Stražčanik, folklórnych skupín, sanácia a prezentácia starých krojov• Rekonštrukcia budov, v ktorých sa uskutočňujú kultúrne aktivity – Mestská kultúrna sála, Viacúčelová sála za účelom zníženia energetickej náročnosti• Usilovať sa o zachovanie zvykov a tradícií národnostných menšín v meste a MRK

Strategický cieľ 2.5 Zaislenie dostupného miestneho vzdelania

Technologický pokrok vo výrobných procesoch bude od zamestnancov vyžadovať nové zručnosti a vedomosti, avšak v súvislosti s častejšou zmenou zamestnania aj splnenie nových kvalifikačných predpokladov. S tým súvisí potreba celoživotného vzdelávania ako podmienka uplatnenia sa na trhu práce. Vzdelávací systém má potrebu posilniť zručnosti pre budúci hospodársky rast, schopnosť riešiť problémy a počítačovú gramotnosť na všetkých stupňoch škôl. Mesto zabezpečuje rast kvality vzdelávania svojich obyvateľov, s dôrazom na mladú generáciu, ako zriaďovateľ materskej a základnej školy.

Špecifický cieľ / Opatrenie	Projekt / Aktivity	
2.5.1	Kvalitný rozvoj vzdelávacích kapacít na území mesta – základné, stredné školy	<ul style="list-style-type: none">• Prijat' zásady na udržateľnosť a dostupnosť sekundárneho školstva• Podpora rozvoja základnej a strednej školy
2.5.2	Podpora programov pre ďalšie vzdelávanie občanov	<ul style="list-style-type: none">• Podpora voľnočasových vzdelávacích akcií pre obyvateľov

		<ul style="list-style-type: none">• Podpora rôznych vzdelávacích kurzov na zvýšenie kvalifikácie a gramotnosti občanov• Organizovanie kurzov a besied pre MRK so zameraním napr. na finančnú gramotnosť, hospodárenie rodiny, prevenciu sociálno-patologických javov...
2.5.3	Podpora ďalšieho vzdelávania zamestnancov mesta	<ul style="list-style-type: none">• Podpora zvyšovania kvalifikácie zamestnancov mesta• Zapojenie zamestnancov do rôznych projektov s cieľom rozšírenia skúseností• Zabezpečenie vzdelávania zamestnancov reagujúc na nové moderné trendy rozvoja digitalizácie procesov a služieb vo verejnej správe

REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHRSR. Ďalej obsahuje systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu na základe stanovených merateľných ukazovateľov a vecných časový harmonogram realizácie programu formou akčných plánov.

C.1 REALIZAČNÁ A FINANČNÁ ČASŤ

Realizačno – finančná časť dokumentu obsahuje implementáciu PHRSR a jeho organizačné zabezpečenie, spôsob monitorovania a finančné zabezpečenie jeho plnenia.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Strážske na roky 2023 – 2030 je strategickým dokumentom mesta Strážske, ktorý vytvára územie udržateľného mestského rozvoja. Jeho záväznosť je podmienená schválením na úrovni mestského zastupiteľstva. Tento dokument je súčasne územnou stratégiou mesta Strážske.

C.1.1 IMPLEMENTÁCIA PHRSR

Schválením PHRSR v mestskom zastupiteľstve sa začína proces implementácie, ktorý bude viesť k plneniu vízie a stanovených cieľov rozvoja. Implementáciu PHRSR bude zabezpečovať mesto Strážske.

Mechanizmus implementácie PHRSR obsahuje manažment nasledovných činností:

- Zostavenie a realizácia akčného plánu
- Monitorovanie plnenia realizácie PHRSR
- Vyhodnocovanie dosahovanie cieľov PHRSR
- Aktualizácia PHRSR

Zostavenie a realizácia akčného plánu

Na implementáciu PHRSR je vypracovaný akčný plán.

Akčný plán predstavuje nástroj na zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja. Vychádza zo strategických častí dokumentu PHRSR a predstavuje jej kľúčovú časť. Akčný plán bude realizovaný prostredníctvom konkrétnych, vopred zadefinovaných aktivít a k nim prislúchajúcich úloh, resp. projektov v súlade so zadefinovanou stratégiou. Jeho náplňou je stanovenie predpokladaných termínov plnenia jednotlivých úloh, určenie zodpovednej inštitúcie za plnenie úlohy a v neposlednom rade náplňou akčného plánu je uvedenie predpokladanej výšky a zdroja financovania.

Akčný plán rozvoja mesta Strážske je spracovaný pre trojročné obdobie a bude v súlade s programovým rozpočtom mesta, ktorý schvaľuje mestské zastupiteľstvo.

Akčný plán obsahuje:

- Názov príslušného cieľa PHRSR
- Názov príslušného opatrenia PHRSR
- Názov aktivity, iniciatívy projektu
- Požiadavky na financovanie aktivity, iniciatívy, projektu v kontexte časového plánu
- Zdroj financovania

Akčný plán rozvoja mesta Strážske na roky 2023 – 2025 bude vyhodnocovaný po ukončení kalendárneho roka a jeho vyhotovenie bude zverejnené na webovej stránke www.strazske.sk

C.1.2 MONITOROVANIE A HODNOTENIE REALIZÁCIE PHRSR

Monitoring a hodnotenie je systematický proces, ktorý zabezpečuje prehľad o obsahovom a realizačnom postupe navrhnutých aktivít. Na základe špecifikovaných opatrení a aktivít zároveň konfrontuje ciele dokumentu s ich skutočným plnením v priebehu viacerých rokov a zároveň umožňuje odhaliť nedostatky počas implementovania programu, a tak nájsť vhodný spôsob ich odstránenia. Monitorovanie bude zabezpečené priebežne počas celého trvania platnosti dokumentu. Celý proces bude prebiehať na základe sledovania navrhovaných opatrení, ktoré budú porovnávané s realitou a skutočne realizovanými projektami. V prípade zistenia nesúladu, resp. neaktuálnosti údajov definovaných v strategickom dokumente bude potrebné zabezpečiť jeho aktualizovanie. To bude spočívať v prehodnotení navrhovaných opatrení, ktoré sú konkrétnym nástrojom zabezpečovania cieľov strategického dokumentu.

Monitorovanie plnenia PHRSR za príslušný kalendárny rok sa bude vykonávať raz ročne k 30.6. nasledujúceho kalendárneho roka. Jeho výstupom bude Monitorovacia správa PHRSR mesta Strážske. Záverečne hodnotenie PHRSR mesta Strážske sa zrealizuje najneskôr do 30.6.2031.

Monitorovanie plnenia Akčného plánu PHRSR bude realizované prostredníctvom hodnotenia zadaných ukazovateľov v predpísanom časovom horizonte.

C.1.3 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE

Pre samotnú realizáciu programu rozvoja mesta je veľmi dôležitá otázka financovania navrhnutých opatrení a konkrétnych aktivít. Je dôležité, aby mesto bolo schopné v priebehu realizácie programu zaistiť potrebné finančné zdroje. Možnosti využitia finančných zdrojov vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe a samozrejme ide tiež o prostriedky Európskej únie. Treba však zdôrazniť, že dôležitým zdrojom financovania naďalej zostávajú vlastné finančné prostriedky mesta. V dôsledku existencie iba rámcových podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, bude výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie a možností vlastných zdrojov zadaných v rozpočte mesta a následne v konkrétnom akčnom pláne.

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad hospodársky, environmentálny a sociálny na rozvoj mesta. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky, v rámci vlastných kapacít samosprávy, ale mnohé zase vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi.

Zdroje na realizáciu opatrení a aktivít PHRSR 2023 – 2030 sú:

- Vlastné zdroje, rozpočet mesta Strážske - na financovanie projektových zámerov a aktivít mesta
- externé zdroje (zdroje zo štátneho rozpočtu, zdroje EÚ, bankové úvery, zdroje z národných projektov, sponzoring podnikateľov a firiem).

Nároky na finančné plnenie sú uvedené v príslušnom Akčnom pláne PHRSR.

Záver

PHRSR mesta Strážske je strategický strednodobý dokument, ktorý je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života mesta.

Použité zdroje

1. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Strážske na roky 2016 – 2022,
2. Nízkouhlíková stratégia Mesta Strážske a Koncepcia rozvoja mesta Strážske v tepelnej energetike, 2022
3. Slovensko 2030
4. Vodný plán Slovenska. [Online] 2020. <https://www.minzp.sk/files/sekcia-vod/hodnoteniestavu-utvarov-povrchovych-vod.pdf>.
5. Spoločná adaptačná stratégia na dopady zmeny klímy v pilotnom území. [Online] 2017. <https://www.sazp.sk/app/cmsFile.php?disposition=i&ID=833>.
6. Slovenský hydrometeorologický ústav SR. [Online] 2021. https://www.shmu.sk/File/ExtraFiles/MET_CASOPIS/1628855854_MC_2021-1.pdf
7. Prof. MUDr. Tomáš Trnovec, DrSc. Hodnotenie rizika expozície PCB v SR. [Online] 2012. <https://www.mpsr.sk/hodnotenie-%20rizika-expozicie-pcb-v-sr/525-111-525-7085/>
8. Enviroportál. [Online]. 2016. <https://www.enviroportal.sk/sk/eia>
9. Archív mesta Strážske. 2021
10. Štatistický úrad Slovenskej republiky 2021. [Online] http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7036rr/v_om7036rr_00_00_00_sk.
11. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011. [Online] <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>.
12. Registre Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR. 2021
13. Smart City podklad k NÚS mesta Strážske 2021. [Online] <https://www.narask.sk/>
14. Slovenská správa ciest
15. Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035. [Online] http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Prognoz_a_okresy_SR_2035.pdf
16. Cyklo Strážske 2021. [Online] <https://strazske.oma.sk/cykloatlas>
17. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030. [Online] <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/vizia-a-strategia-rozvoja-slovenska-do-roku-2030/index.html>
18. Košický samosprávny kraj 2021. [Online] <https://web.vucke.sk/sk/>

Zoznam príloh

- Príloha č. 1 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu obyvateľov mesta Strážske
- Príloha č. 2 Ex post hodnotenie Programu rozvoja mesta Strážske na roky 2016 – 2022
- Príloha č. 3 Smart udržateľný rozvoj ako cieľová kvalita rozvojových stratégií mesta Strážske
- Príloha č. 4 Akčný plán mesta Strážske na roky 2023 - 2025